

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

**ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΜΙΑΣ ΟΜΟΡΡΥΘΜΗΣ
ΕΤΑΙΡΙΑΣ**

Εισηγητής: ΙΜΠΡΙΞΗ ΕΛΕΝΗ

Φοιτητής: ΚΟΪΝΤΟΣΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Α.Μ.:13289

2013-2014

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε την γραφειοκρατική διαδικασία ίδρυσης μιας Ομόρρυθμης Εταιρίας. Για να πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη ανάλυση θα πρέπει πρώτα να περιγράψουμε τις έννοιες της εταιρίας, της γραφειοκρατίας και της Ομόρρυθμης εταιρίας.

Αρχικά, στο **πρώτο κεφάλαιο** της παρούσας εργασίας, θα περιγράψουμε την έννοια της εταιρίας καθώς και τις μορφές που μπορεί να συμπεριλαμβάνει.

Στο **δεύτερο κεφάλαιο** της εργασίας κάνουμε μια εισαγωγή στο φαινόμενο της γραφειοκρατίας και στο πως αυτό έχει εξαπλωθεί στη χώρα μας.

Στο **τρίτο κεφάλαιο** προχωρούμε σε μια αναλυτική περιγραφή της λειτουργίας της Ομόρρυθμης εταιρίας.

Τέλος, στο **τέταρτο κεφάλαιο** της παρούσας εργασίας, περιγράφεται αναλυτικά όλη η γραφειοκρατική διαδικασία της σύστασης και ίδρυσης μια Ομόρρυθμης εταιρίας.

Summary

In this work we try to present the bureaucratic process of establishing a general partner. The effect of this analysis should first describe the concepts of the company, the bureaucracy and the general partner.

Initially, in the **first chapter** of this paper, we describe the concept of the company and the forms can include.

In the **second chapter**, make an introduction to the phenomenon of bureaucracy and how it has spread in our country.

In the **third chapter** we proceed to a detailed description of the operation of the general partner.

Finally, in the **fourth chapter** of this work, described in detail throughout the bureaucratic process of setting up and establishing a general partner.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	2
Summary	3
Κεφάλαιο 1 ^ο	6
Η εταιρία	6
1.1. Έννοια	6
1.2. Διακρίσεις των εταιριών	8
1.3. Ιστορική εξέλιξη του θεσμού	10
1.4. Η εταιρία ως αντικείμενο δικαίου	13
1.5. Στοιχεία εταιρίας	16
1.6. Δικαιοπραξίες για την εταιρία	18
Κεφάλαιο 2 ^ο	25
Το φαινόμενο της γραφειοκρατίας	25
2.1. Εισαγωγή	25
2.2. Η έννοια της γραφειοκρατίας	26
2.3. Το πρόβλημα της γραφειοκρατίας	28
2.4. Η γραφειοκρατία στην Ελλάδα	31
Κεφάλαιο 3 ^ο	39
Η ομόρρυθμη εταιρία	39
3.1. Εισαγωγή	39
3.1.1. Οι νομοθετικές ρυθμίσεις	40
3.2. Έννοια και χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ομόρρυθμης εταιρίας	41

3.2.1. Έννοια	41
3.2.2. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα	41
Κεφάλαιο 4 ^ο	53
Η γραφειοκρατικές διαδικασίες για την ίδρυση της Ο.Ε.	53
4.1. Εισαγωγή	53
4.2. Η διαδικασία για την ίδρυση της ομόρρυθμης εταιρίας.....	54
4.2.1. Το κόστος ίδρυσης της Ο.Ε.....	56
4.2.2. Προϋποθέσεις ίδρυσης της ομόρρυθμης εταιρίας.....	57
4.3. Μεταβολές της ομόρρυθμης εταιρίας	66
4.3.1. Τροποποίηση του καταστατικού.....	67
Συμπεράσματα – Επίλογος	68
Αναφορές – Πηγές.....	70

Κεφάλαιο 1^ο

Η εταιρία

1.1. Έννοια

Στην συνεχώς και με ταχείς ρυθμούς εξελισσόμενη κοινωνία, για την επιτυχέστερη επιδίωξη των σκοπών τους, τα άτομα οργανώνονται και δημιουργούν ενώσεις προσώπων που διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο. Στις ενώσεις προσώπων, που δημιουργούνται για την επιδίωξη κοινών σε όλα τα μέλη σκοπών δεν αποκλείεται να παρουσιάζονται πολλές φορές διενέξεις και προβλήματα λόγω της συνεργασίας πολλών ατόμων.

Οι ενώσεις προσώπων που συνιστούν την εταιρία με την ευρεία έννοια του όρου διακρίνονται από τρία στοιχεία ένα εκ των οποίων αν εκλείψει τότε παύει να υφίσταται η ένωση προσώπων για το σκοπό που συστήθηκε. Τα στοιχεία αυτά είναι (Ρόκα, 2008):

- η δικαιοπρακτική φύση της ιδρυτικής πράξης, που κατά συνήθεια είναι σύμβαση,
- η σύμπραξη, κατά κανόνα, δύο τουλάχιστον φυσικών ή νομικών προσώπων και
- ο κοινός επιχειρηματικός σκοπός.

Τα δεύτερο στοιχείο βέβαια τείνει να εξαφανιστεί, καθώς πλέον δεν είναι απαραίτητη η σύμπραξη δύο τουλάχιστον προσώπων καθώς το σύγχρονο εταιρικό δίκαιο καλύπτει και μονοπρόσωπα εταιρικά μορφώματα.

Η Αστική Εταιρία προβλέπεται και ρυθμίζεται από τα άρθρα 741-784 του Αστικού Κώδικα με λεπτομερειακό τρόπο. Η δραστηριότητα της αστικής εταιρίας δεν ενδιαφέρει το Εμπορικό Δίκαιο, γιατί αυτή δεν έχει σκοπό την εμπορία υπό οποιαδήποτε μορφή της. Οι διατάξεις όμως οι οποίες αφορούν την εσωτερική της οργάνωση, την εκπροσώπησή της και την κατανομή των κερδών και ζημιών εφαρμόζονται και στις εμπορικές προσωπικές εταιρίες, εάν οι μετέχοντες σ' αυτές εταίροι, στο καταστατικό της εταιρίας, ή κάποιος ειδικότερος Νόμος δεν έχει ρυθμίσει όλα ή ορισμένα από αυτά τα θέματα με διαφορετικό τρόπο.

Σε περίπτωση λοιπόν σιωπής του καταστατικού και / ή του ειδικότερου Νόμου, προσφεύγουμε για τη ρύθμιση του σχετικού θέματος στις διατάξεις περί εταιρίας του ΑΚ. Είναι βέβαια αυτονόητο ότι, όπως στο σύνολο του Δικαίου, έτσι και στο πεδίο των εταιριών οι εταίροι μπορούν να ρυθμίζουν με συμφωνία τους μόνο θέματα που εμπίπτουν στο ενδοτικό Δίκαιο (*ius dispositivum*) και όχι αυτά που η διαφορετική ρύθμισή τους αποκλείεται από το Νόμο (*ius cogens*) (Ρόκα, 2008).

Αν και οι ομοιότητες της Αστικής και της Εμπορικής εταιρίας είναι πολλές η διάκρισή τους είναι σημαντική όπως είναι σημαντική και η διάκριση μεταξύ εμπόρου και μη εμπόρου, εφόσον η εμπορική ιδιότητα συνεπάγεται μία σειρά ειδικών νομοθετικών ρυθμίσεων από τις οποίες άλλες επιφέρουν ευνοϊκές και άλλες δυσμενείς συνέπειες για όποιον έχει εμπορική ιδιότητα.

Οι εμπορικές εταιρείες κεφαλαιουχικές και προσωπικές, με εξαίρεση την αφανή εταιρεία και την κοινοπραξία, έχουν νομική προσωπικότητα ενώ η Αστική Εταιρία μπορεί να λειτουργεί και χωρίς να έχει νομική προσωπικότητα την οποία αποκτά προαιρετικά μετά από την τήρηση των νομίμων διατυπώσεων για τη δημοσίευσή της.

1.2. Διακρίσεις των εταιριών

Οι ενώσεις προσώπων που συνιστούν εταιρίες διακρίνονται σε δύο καταρχήν μεγάλες κατηγορίες και δη τις εταιρίες με την ευρεία έννοια του όρου και τις εταιρίες με τη στενή έννοια του όρου. Στην μεν πρώτη κατηγορία ανήκουν τα σωματεία και οι ερανικές επιτροπές ενώ στην δεύτερη κατηγορία ανήκει κατά κανόνα η εταιρία όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 741 του ΑΚ, ήτοι η εταιρία στην οποία δύο ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα και ακόμη και ένα στην περίπτωση της μονοπρόσωπης εταιρίας έχουν υποχρέωση να επιδιώκουν με κοινές εισφορές κοινό σκοπό και ιδίως οικονομικό.

Οι επιμέρους εταιρικοί τύποι υπάγονται από πλευράς δομής είτε στην μία είτε στην άλλη από τις δύο ανωτέρω κατηγορίες.

Το ελληνικό εμπορικό δίκαιο διέπεται από την αρχή του κλειστού αριθμού των εμπορικών εταιριών. Κατά συνέπεια περιορίζεται η ιδιωτική βούληση ως προς τις αποκλίσεις που επιθυμούν να επιλέξουν οι κάθε φορά συμβαλλόμενοι για την σύναψη της ιδρυτικής της εταιρίας πράξης στις εταιρικές μορφές που προβλέπονται ρητά από τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις.

Οι εμπορικές εταιρίες διακρίνονται σε προσωπικές και σε κεφαλαιουχικές.

- **Αμιγώς προσωπικές εταιρίες**, δηλαδή εταιρίες που συστήνονται, λειτουργούν και διοικούνται και τέλος, λύνονται με γνώμονα τα πρόσωπα των εταίρων είναι η ομόρρυθμη εταιρία (Ο.Ε.), η ετερόρρυθμη εταιρία (Ε.Ε.) και το εταιρικό μόρφωμα «Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού» (Ε.Ο.Ο.Σ.) που δημιουργήθηκε από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.
- **Αμιγώς κεφαλαιουχικές εταιρίες**, δηλαδή εταιρίες οι οποίες συστήνονται, λειτουργούν και διοικούνται και τέλος, λύνονται με γνώμονα τα εισφερόμενα κεφάλαια είναι η Ανώνυμη Εταιρία (Α.Ε.) και η Ευρωπαϊκή Εταιρία.

Ενδιάμεσοι τύποι εταιρίας οι οποίοι τείνουν να συνδυάσουν στοιχεία τόσο της προσωπικής όσο και της κεφαλαιουχικής εταιρίας είναι η Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.), η οποία απαντάται και με τη μορφή Μονοπρόσωπης Ε.Π.Ε. και η Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρία (ΙΚΕ).¹

Υπάρχουν επίσης ορισμένοι ειδικοί τύποι εταιριών οι οποίοι χρησιμοποιούνται περιοριστικά για ορισμένο σκοπό και διέπονται από ειδικές και λεπτομερείς διατάξεις του Νόμου.

Τέτοιου είδους εταιρίες είναι μεταξύ άλλων η Ναυτική Εταιρία, η Χρηματιστηριακή Εταιρία, η Εταιρία Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου, η Εταιρία Διαχειρίσεως αμοιβαίων Κεφαλαίων και η Ποδοσφαιρική Ανώνυμη Εταιρία (Π.Α.Ε.).

Κάθε τύπος εταιρίας έχει ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία κατά περίπτωση αποτελούν μειονεκτήματα ή πλεονεκτήματα, τόσο για τους μετέχοντες σ' αυτή όσο και για τους συναλλασσόμενους με αυτή τρίτους.²

Η επιλογή του εταιρικού τύπου που αρμόζει περισσότερο στα οικονομικά και προσωπικά δεδομένα τους και στις προοπτικές τους πρέπει να γίνεται με προσοχή και επίγνωση από τους μελλοντικούς συνεταίρους. Υπάρχουν όμως και ορισμένες δραστηριότητες, όπως οι Τραπεζικές εργασίες, οι χρηματοδοτικές μισθώσεις (leasing), οι Ασφαλιστικές εργασίες κ.α. ο φορέας των οποίων υποχρεωτικά είναι Ανώνυμη Εταιρία (Ρόκα, 2008).

---

¹ Η Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρία (ΙΚΕ) είναι νέα εταιρική μορφή η οποία εισήχθη στην Ελληνική έννομη Τάξη με το Ν 4072/2012. Όπως στο οικείο κεφάλαιο θα αναπτυχθεί, η ΙΚΕ συνδυάζει στοιχεία από τις προσωπικές και από τις κεφαλαιουχικές εταιρίες και ανάλογα με την επιλογή των ιδρυτών της, είναι δυνατόν να τονίζεται η πρώτη ή η δεύτερη κατηγορία των στοιχείων αυτών. Η θεωρία πάντως τείνει να την κατατάσσει στις κεφαλαιουχικές εταιρίες.

² Παράμετροι που επηρεάζονται από τον τύπο της εταιρίας είναι μεταξύ άλλων το κόστος ίδρυσης, το κόστος λειτουργίας και η φορολογική της αντιμετώπιση.

Η μετατροπή ενός τύπου εταιρίας σε άλλο κατά την πορεία της, καθώς και η συγχώνευσή της με άλλη εταιρία του ίδιου ή διαφορετικού τύπου, είναι δυνατή και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ευνοείται από την Πολιτεία με την παροχή φορολογικών κινήτρων.

Το είδος μιας εταιρίας δεν προκύπτει από το χαρακτηρισμό που επέλεξαν γι' αυτήν οι ιδρυτές της, αλλά από το περιεχόμενο των διατάξεων του Καταστατικού της. Σε περίπτωση λοιπόν αμφιβολίας, το θέμα αυτό λύνεται από το Δικαστήριο, με βάση τα πραγματικά στοιχεία που προσκομίζονται κατά την αποδεικτική διαδικασία (Περάκης, 2011).

Το δίκαιο των εμπορικών εταιριών αφορά τους ιδιωτικούς οικονομικούς οργανισμούς. Η σύμπληξη και η οργάνωση οικονομικών δυνάμεων είναι ο κυριότερος τρόπος δράσης της σύγχρονης οικονομικής ζωής. Το δραστήριο μεμονωμένο - άτομο επιχειρηματίας ανήκει οριστικά στο παρελθόν. Αλλά και το Κράτος, κατά την οργάνωση και λειτουργία των δημοσίων εταιριών οι οποίες αποτελούν Νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, χρησιμοποιεί πολλές από τις διατάξεις λειτουργίας των εμπορικών εταιριών.

1.3. Ιστορική εξέλιξη του θεσμού

➤ Αρχαία Ελλάδα - Ναυτικό Δάνειο

Στον νησιώτικο κυρίως ελληνικό χώρο συναντάμε στο θαλάσσιο εμπόριο τις πρώτες εταιρικές μορφές, με την έννοια της συνδιακινδύνευσης. Ο πλοιοκτήτης, μπροστά στην αβεβαιότητα της έκβασης του ταξιδιού του και στα υπέρογκα ποσά που απαιτούνται για την προμήθεια των προς πώληση εμπορευμάτων, συνήθως δανείζεται κεφάλαια από ανθρώπους διατεθειμένους να διακινδυνεύουν χρήματα σε μία τέτοια εταιρία.

Το δάνειο όμως δίνεται ως μερίδα συμμετοχής για επιτυχημένο εμπορικό θαλάσσιο ταξίδι. Σχηματίζεται έτσι μια εταιρία με κοινό σκοπό. Ο κεφαλαιούχος

συμφωνεί την επιστροφή της μερίδας του και την απόληψη ενός μέρους των κερδών, υπό την αίρεση της αίσιας έκβασης της όλης εταιρίας. Η αποτυχία του ταξιδιού και το τυχόν ναυάγιο σηματοδοτούν και την ολοκληρωτική απώλεια της μερίδας συμμετοχής του, δηλαδή του κεφαλαίου του.

Συνήθως όμως τα κέρδη αποδίδουν στο πολλαπλάσιο το μερίδιο συμμετοχής. Πολλές φορές στην ιδιότυπη αυτή εταιρία θαλάσσιου ταξιδιού συμμετέχει και το πλήρωμα, με την έννοια της απόληξης αμοιβών σε αναλογικό ποσοστό των κερδών, ή απώλειας μέρους της αμοιβής του σε περίπτωση αποτυχίας. Η συνηθισμένη προκαταβολή στο πλήρωμα πριν ξεκινήσει το πλοίο, για την αντιμετώπιση οικογενειακών δαπανών, θεωρείται σε κάθε περίπτωση, οριστικά απολεσθείσα από τον κεφαλαιούχο.

➤ Νεώτεροι Χρόνοι

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας η Εμπορική εταιρία ρυθμίζεται ανεπίσημα στον Ελληνικό χώρο από το Γαλλικό Δίκαιο, ιδίως μετά τη σύνταξη στη Γαλλία του Ναπολεόντειου Κώδικα (Code de Commerce 1807).

Πολλές ιδιωτικές μεταφράσεις στα ελληνικά του Ναπολεόντειου Εμπορικού Κώδικα κυκλοφορούν στους έλληνες εμπόρους της διασποράς.³

Οι ελληνικές εμπορικές κοινότητες της Μεσογείου, της Βαλκανικής και της Ασίας επικοινωνούν και υπακούουν στους κανόνες ενός ενιαίου δικαίου, το οποίο διέπεται από τις βασικές νομικές αρχές του οικονομικού φιλελευθερισμού και της αυτονομίας, και το οποίο προσπαθεί να λειτουργήσει με όσο το δυνατόν λιγότερες εμπλοκές με τα δεσποτικά πολιτικά καθεστώτα.

Ο Georg Ludwig von Mauer νομικός, μέλος της τριμελούς αντιβασιλείας του Όθωνα, βρήκε στο απελευθερωμένο Ελληνικό Έθνος ένα ήδη εφαρμοζόμενο

---

³ Στη Γερμανία, η Κωδικοποίηση του Εμπορικού Δικαίου, λόγω του συντηρητικού πολιτεύματος -Φεουδαρχία- έγινε μόλις το 1861 με τη σύνταξη του Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch (ADH GB),

στην πράξη εμπορικό δίκαιο, το οποίο μάλιστα βασιζόταν στην αποδοχή της αναγκαιότητας της ισχύος του από τον κύκλο των ενδιαφερομένων και όχι στον κρατικό καταναγκασμό. Το δίκαιο που εφαρμοζόταν από τους εμπόρους στο νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος είχε παγκοσμιότητα και ήταν το πιο σύγχρονο δίκαιο του τότε γνωστού κόσμου (Ρόκα, 2008).

Ο αντιβασιλέας - νομικός, ήταν οπαδός της θεωρίας σύμφωνα με την οποία το δίκαιο δημιουργείται από το λαό και ο νομοθέτης απλώς κωδικοποιεί την ήδη αποδεκτή νομική ρύθμιση.

Το δίκαιο λοιπόν που εφαρμοζόταν ήταν το εμπορικό δίκαιο των Ελλήνων εμπόρων κυρίως της διασποράς, με βασικό κορμό το Γαλλικό Δίκαιο. Όμως η κυρίαρχη εμπορική τάξη και στο νέο Ελληνικό Κράτος ήταν ακριβώς Έλληνες έμποροι της διασποράς, οι οποίοι αναζητούσαν πρόσφορο πολιτικό καθεστώς για να ασκήσουν τις δραστηριότητες τους.

Το ΒΔ της 19 Απριλίου / 1 Μαΐου 1835 κατέστησε νόμο του Ελληνικού Κράτους την ελληνική μετάφραση του Γαλλικού Εμπορικού Κώδικα.

Οι βασικές διατάξεις του Εμπορικού Νόμου (Ε.Ν.) «περί εταιριών», (τμήμα τρίτο άρθρα 18 έως 50) εξακολουθούσαν να ισχύουν για τις προσωπικές εταιρείες από το 1835 έως το 2012 οπότε και τέθηκε σε ισχύ ο Νόμος 4072/2012 ο οποίος εισήγαγε νέες ρυθμίσεις σε πολλά και βασικά θέματα σχετικά με τις υπάρχουσες μορφές προσωπικών εταιριών και προσέθεσε και το νέο εταιρικό μόρφωμα της Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρίας (ΙΚΕ).

Όπως και κατά το προϊσχύσαν καθεστώς και οι διατάξεις του νέου Νόμου συμπληρώνονται από τις διατάξεις των άρθρων του Αστικού Κώδικα (ΑΚ) 741-784 για την εταιρεία και 61-77 για τα νομικά πρόσωπα.

Για τις κεφαλαιουχικές εταιρείες ισχύουν βασικά οι κωδικοποιημένοι νόμοι 2190/1920 και 3190/1955 οι οποίοι, με αλληπάλληλες τροποποιήσεις, τείνουν

πλέον να αποκτήσουν ενιαίο περιεχόμενο με τους αντίστοιχους νόμους που ισχύουν σε όλα τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁴

Το Δίκαιο των Εταιριών επηρεάζεται σημαντικά από το Φορολογικό Δίκαιο, το Δίκαιο του Ανταγωνισμού και το Εργατικό δίκαιο.

1.4. Η εταιρία ως αντικείμενο δικαίου

Το εταιρικό δίκαιο στην ελληνική έννομη τάξη τείνει, έστω και καθυστερημένα σε σχέση με αυτό άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να αναπτύσσεται και να προσεγγίζει ως υποσύνολο μιας ευρύτερης θεωρητικής και πρακτικής νομικής προσέγγισης και δη αυτής του δικαίου της εταιρίας. Οι έννοιες του εμπόρου και της εταιρίας καθ'αυτές, όπως προσδιορίζονται από το σύγχρονο εν γένει εμπορικό δίκαιο, δεν επεκτείνουν το περιεχόμενό τους και στο πεδίο της πολυσυνθετικής πραγματικότητας εννόμων σχέσεων που γεννά η λειτουργία και οικονομική δραστηριότητα της ευρύτερης εταιρίας (Dunning, 1993). Η ενασχόληση της νομικής θεωρίας και πράξης με την προβληματική της εταιρίας υπερβαίνει ευθύς εξαρχής τα πλαίσια του γνωστικού πεδίου του εμπορικού και εταιρικού δικαίου. Η δραστηριότητα του εμπόρου και της εταιρίας, η έννομη φύση και θέση τους, αντιμετωπίζονται από τον νομοθέτη και την νομολογία αναλυτικά και εκτεταμένα. Αυτές έχουν οριοθετηθεί δογματικά και μεθοδολογικά από την επιστήμη μέσα από εμπειρικές εφαρμογές και συγκριτικές και εκσυγχρονιστικές βελτιώσεις που υπέδειξε το δίδαγμα του χρόνου. Δεν ισχύει όμως το ίδιο για την έννομη αντιμετώπιση της εταιρίας. Αυτή στην χώρα μας δεν αποτέλεσε αντικείμενο αναλυτικής νομοθετικής ρύθμισης. Παρά τα πολλαπλά ζητήματα που τίθενται στην πράξη δεν έτυχε της ευρείας θεωρητικής αντιμετώπισης που άρμοζε.

---

⁴ Τυπικά πάντως οι διατάξεις του Εμπορικού Νόμου σχετικά με την Ανώνυμη Εταιρεία έπαψαν να ισχύουν μόλις το 2007, με την δημοσίευση του Ν 3604/2007.

Η δραστηριότητα της εταιρίας δημιουργεί σχέσεις, δεσμούς και αξίες πολύμορφες, που ερείδονται στην οργάνωσή της και εξαρτώνται από ποικίλους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες. Κύριο γνώρισμα είναι η καταλυτική παρέμβαση του προσώπου του φορέα της εταιρίας, που διαπλέκει και κατευθύνει, πάντα με τον κάθε φορά ξεχωριστά μοναδικό του τρόπο, υλικά και άυλα αγαθά, δικαιώματα και πραγματικές καταστάσεις (πρβλ. αρθ. 9 Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.) και έννομες σχέσεις και οικονομικές επιδιώξεις μεταξύ άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων, προκειμένου να επιτευχθεί ο εξ αυτού προσδιοριζόμενος κάθε φορά σκοπός της εταιρίας. Το ερώτημα για τη σχέση εμπόρου, εταιρίας Εταιρίας και φορέα της, η λειτουργία της εταιρίας ως σύνθετης οργάνωσης (Λεβαντής, Γρηγοράκος , 1991) οδηγεί σε ζητήματα που σχετίζονται πέρα από το «κλασσικό» εμπορικό και εταιρικό δίκαιο με ειδικές διατάξεις του ενοχικού, εμπράγματος, εργατικού, φορολογικού δικαίου καθώς και με το δίκαιο της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας και το δίκαιο του ανταγωνισμού (Λεβαντής, Γρηγοράκος , 1991). Σε χώρες της αναπτυγμένης, ηπειρωτικής Ευρώπης βρέθηκε στο παρελθόν στο επίκεντρο των συζητήσεων η λεγόμενη μετάβαση από το δίκαιο των εταιριών στο δίκαιο της εταιρίας. Εταιρία και εταιρία όμως δεν τελούν σε σχέση γενικού και ειδικού ούτε εκτενούς και περιορισμένου. Αυτές δεν αλληλοσυμπληρώνονται αλλά εκτείνονται σε διαφορετικό νομικό εύρος και βάθος διαπλεκόμενες κατά περίπτωση (Περάκης, 2011).

Την προβληματική της έννομης αντιμετώπισης της εταιρίας καλείται να ρυθμίσει ο έλληνας νομοθέτης. Οι προσπάθειες και θέσεις του διατυπώνονται με σαφήνεια στις διατάξεις των άρθρων 9 έως και 25 του σχεδίου νόμου για την «Κύρωση του Εμπορικού Κώδικα», που, εν όψει της σημασίας των ρυθμίσεών του για τις συναλλαγές και κατόπιν γόνιμης συζήτησης και παραγωγικής αντιπαράθεσης των εκπροσώπων της νομικής επιστήμης, ευελπιστούμε σύντομα να αποτελέσει νόμο του κράτους.

Από την άλλη πλευρά, η εταιρία, καθώς συνιστά σύνθετη οργάνωση, δεν μπορεί να αποτελεί κατά το ισχύον δίκαιο φορέα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (πρβλ.

αρθ. 34 ΑΚ) (Λεβαντής, Γρηγοράκος , 1991). Κάθε αντίθετη άποψη αντιβαίνει ευθέως στο ισχύον και κοινά αποδεκτό σύστημα περί υποκειμένων δικαίου. Ο φορέας της εταιρίας, φυσικό ή νομικό πρόσωπο, και όχι η εταιρία καθεαυτή, ως οργάνωση και περιουσιακή ενότητα, είναι υποκείμενο δικαίου. Αυτός και μόνο δύναται λοιπόν να είναι π.χ. κύριος πράγματος, εργοδότης, δανειστής ή οφειλέτης. Η εταιρία βρίσκεται σε διαρκή, άμεση συνάρτηση με τον «κάτοχο» της. Εταιρία και φορέας αυτής διακρίνονται ειδικότερα όσον αφορά στο εξωτερικό δίκαιο της εταιρίας, δηλαδή το έννομο καθεστώς που διέπει την δημιουργία και λειτουργία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε σχέση με τρίτους.

Ο φορέας της εταιρίας αποτελεί το αποκλειστικό υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που πηγάζουν από την εταιρία. Η σχέση του προς αυτή δεν βασίζεται αποκλειστικά σε εμπράγματες σχέσεις ιδιοκτησίας αλλά ερείδεται στο σύνολο των σχέσεων, καταστάσεων και δικαιωμάτων με τα οποία συνδέεται η επιχειρησιακή δραστηριότητα.. Έτσι καθίσταται η θέση του φορέα της εταιρίας από δικαιοϊκή πλευράς πολυσχιδής ενώ από πλευράς οικονομικής λειτουργίας παραμένει ενιαία.⁵

Η νομική μορφή του φορέα της εταιρίας έχει ιδιαίτερη σημασία κυρίως όσο αφορά τα περιουσιακά δικαιώματα και υποχρεώσεις. Έτσι στις εμπορικές εταιρίες, χωρίς να υφίσταται ταύτιση της εταιρίας με την εταιρία, έχουμε κατά κανόνα ταύτιση της εταιρικής περιουσίας με την περιουσία της εταιρίας. Όμως στις επιχειρήσεις των οποίων φορείς είναι έμποροι ως απλά φυσικά πρόσωπα πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της περιουσίας της εταιρίας και της ιδιωτικής περιουσίας του φορέα της, καθώς η τελευταία ευθύνεται για τις δεσμεύσεις της εταιρίας του εμπόρου, ενώ παράλληλα η περιουσία της εταιρίας ευθύνεται για τις ιδιωτικές του υποχρεώσεις.

---

⁵ Η διάκριση της επιχείρησης από τον φορέα αυτής είναι σε πολλά ζητήματα δυσδιάκριτη στο εσωτερικό δίκαιο της επιχείρησης, δηλαδή στο δίκαιο που ρυθμίζει το εσωτερικό έννομο Status της επιχείρησης.

Ανάλογη προβληματική δημιουργείται στα πλαίσια χρήσης της εμπορικής επωνυμίας. Καθώς η εταιρία καθεαυτή δεν απολαμβάνει ικανότητας δικαίου, αποτελεί η εμπορική επωνυμία για τη σχέση μεταξύ της εταιρίας και του φορέα της τεκμήριο. Οι εμπορικές εταιρίες-επιχειρήσεις φέροντας εμπορική επωνυμία ενάγουν και ενάγονται υπό την εμπορική τους επωνυμία. Ο έμπορος-φυσικό πρόσωπο έχει την ικανότητα του είναι διάδικος, η εταιρία του όμως δεν έχει αυτή την ικανότητα (Λιακόπουλος, 1991).

Με τον φορέα της εταιρίας, ως υποκείμενο δικαίου, συνδέεται το σύνολο των πραγμάτων, δικαιωμάτων, πραγματικών και προσωπικών καταστάσεων και σχέσεων, υλικών και αυτών αγαθών που σχετίζονται με την λειτουργία της εταιρίας. Επί αυτών εκτείνεται η έννομη εξουσίαση του υποκειμένου δικαίου. Αυτά τελούν, από της συνδέσεώς τους με το υποκείμενο δικαίου, σε λογική και πραγματική αντίθεση, αντίκεινται στο υποκείμενο δικαίου. Οτιδήποτε μπορεί να υπαχθεί στη βούληση και εξουσίαση ενός υποκειμένου δικαίου αποτελεί αντικείμενο δικαίου. Το αντικείμενο δικαίου δεν συνιστά ποτέ φορέα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Η εταιρία, ως σύνθετη οργάνωση που είναι, υπόκειται στο σύνολο των εκφάνσεων και λειτουργιών της στην έννομη εξουσίαση του φορέα της και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αντικείμενο δικαίου (Λιακόπουλος, 1991).

1.5. Στοιχεία εταιρίας

Καθώς η εταιρία συνιστά πολυσυνθετική οργάνωση συνδέεται με ποικίλα στοιχεία. Ο φορέας της εταιρίας, πρόσωπο που ενσαρκώνει και υλοποιεί το φάσμα των ιδεών γύρω απ' αυτή, επιλέγει και συντονίζει τα στοιχεία που οδηγούν στην επίτευξη του επιχειρηματικού σκοπού. Τα στοιχεία αυτά είναι για κάθε εταιρία μοναδικά, δεν απαντώνται σε άλλη εταιρία κατά το αυτό περιεχόμενο, είδος και μορφή. Το φάσμα των ιδεών του φορέα της εταιρίας και η πραγματοποίηση της οργανωτικής της δομής οδηγούν στη συνένωση των στοιχείων σε ένα ενιαία εμφανιζόμενο σύνολο. Η συνένωση των στοιχείων και η μορφή που αυτή παίρνει καταδεικνύει την ιδιαίτερη δυναμική του φορέα κάθε

εταιρίας. Αυτή δεν προκύπτει από τα πράγματα αλλά αποτελεί έργο του ανθρώπινου πνεύματος (Λιακόπουλος, 1991).

Υλικά και άυλα αγαθά συνδέονται και δια της σύνδεσης συγκλίνουν στην δημιουργία υψηλότερων αξιών από αυτές που θα προέκυπταν από την αθροιστική σώρευση των ιδίων αγαθών μεμονωμένα.⁶ Ως προς την εκτίμηση της αξίας των στοιχείων στην εταιρία αλλά και της εταιρίας ως συνολικής οργάνωσης στοιχείων που δημιουργεί αξίες αποτιμητέες τόσο ως σύνολο όσο και ως τμήμα ή μερίδα συμμετοχής οφείλεται μεγαλύτερη προσπάθεια προσέγγισης. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η υιοθέτηση εκείνων των μεθόδων που ανταποκρίνονται με την μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια στην πραγματική αξία της εταιρίας και των στοιχείων της στην στιγμή αποχώρησης κάποιου εκ των φορέων της ή διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας (Περάκης, 2011).

Η νομική επιστήμη στην αλλοδαπή (Λιακόπουλος, 1991) συνεπικουρούμενη από τα συμπεράσματα των οικονομολόγων τονίζει την υποκειμενικότητα της αξιολόγησης των στοιχείων και της εταιρίας, ερειδόμενη στην μοναδικότητα των εκτιμήσεων, προσδοκιών και αναγκών των εκάστοτε συναλλασσομένων, και συνηγορεί υπέρ μίας κατά προσέγγιση αξιολόγησης των στοιχείων εντός δύο, κατώτατου και ανώτατου, ορίων. Παράγοντες και μεγέθη που οδηγούν στην αξιολόγηση της εταιρίας και των στοιχείων της είναι όσοι συνιστούν μία βάση κοινά αποδεκτών δεδομένων εκ μέρους των φορέων της εταιρίας και τρίτων ενδιαφερόμενων. Αυτοί δεν προκύπτουν κατά κύριο λόγο από τα δεδομένα του ισολογισμού ή άλλα λογιστικά δεδομένα και την εμφανιζόμενη ουσιαστική αξία (Substanzwert) της εταιρίας. Πρωταρχικής σημασίας είναι η δυνατότητα εκτίμησης των μελλοντικών οικονομικών ωφελημάτων-επιτευγμάτων που μπορούν να προκύψουν από την αξιοποίηση των στοιχείων της εταιρίας, δηλαδή η αξία προσόδου (Ertragswert) της εταιρίας.

---

⁶ Η απομάκρυνση ενός αγαθού από την επιχείρηση συνεπάγεται τόσο την μείωση της αξίας της επιχείρησης, όσο και τη μείωση της αξίας του ίδιου του αγαθού σε σχέση με την αυτοτελή αξία που αυτό θα είχε θεωρητικά, αν ως μεμονωμένο αγαθό συνέχιζε να αποτελεί στοιχείο της επιχείρησης.

Τα στοιχεία της εταιρίας μπορούμε να τα διακρίνουμε σε δύο μεγάλες κατηγορίες, στα στοιχεία που αποτελούν πράγματα και δικαιώματα και στα στοιχεία που προκύπτουν από οικονομικές και πραγματικές σχέσεις και καταστάσεις (πρβλ. άρθρο 9 Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.). Στα στοιχεία της πρώτης κατηγορίας ανήκουν τα ακίνητα και κινητά πράγματα της εταιρίας, όπως οικήματα, αποθήκες, τεχνικές εγκαταστάσεις, μηχανήματα, γραφεία, παρεπόμενος εξοπλισμός, και τα δικαιώματα τόσο επί των ενσωμάτων όσο και επί των αυτών αγαθών, όπως η επωνυμία, τα διακριτικά γνωρίσματα, ο τίτλος, το σήμα, οι εφευρέσεις (Παπαγιάννης, 1995) καθώς και δικαιώματα που πηγάζουν από άλλες ενοχικού ή εμπραγμάτου δικαίου συναλλαγές, καθώς και απαιτήσεις από διαχείριση κεφαλαίων, εταιρικές χρήσεις, αποθεματικά. Στα στοιχεία της δεύτερης κατηγορίας ανήκουν σχέσεις που πηγάζουν από προσφορά εργασίας και παροχή υπηρεσιών, καταστάσεις που συνδράμουν στην λειτουργική αρμονία της εταιρίας, όπως επιχειρηματικό know-how, οργανωτική εμπειρία και απόρρητα της εταιρίας, πραγματικά επιτεύγματα, όπως η φήμη της εταιρίας, το goodwill και η πελατεία, ως πραγματική προσδοκία επανάληψης ωφελειών, και οικονομικές σχέσεις, όπως ειδικές σχέσεις προς προμηθευτές, αγοραστές υψηλού κύκλου εργασιών, ευνοϊκά διακεείμενα πρόσωπα δανειστών και οφειλετών.

1.6. Δικαιοπραξίες για την εταιρία

Η σύνδεση της εταιρίας με τα στοιχεία της συνεπάγεται οργανικούς ή λειτουργικούς δεσμούς αλληλεξάρτησης. Η δημιουργία των δεσμών αυτών δεν συνεπάγεται όμως την άρση της νομικής αυτοτέλειας των στοιχείων. Καθίσταται λοιπόν απαραίτητη η νομοθετική ρύθμιση της σύναψης δικαιοπραξίας για ένα ή περισσότερα στοιχεία της εταιρίας (πρβλ. άρθρο 10 παρ. 1 Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.), ανεξάρτητα από τη σύναψη δικαιοπραξίας για την εταιρία ως σύνολο. Έτσι επιτρέπεται π.χ. η μεταβίβαση στοιχείου εταιρίας και όταν δεν συµμεταβιβάζεται η εταιρία ως σύνολο, ενώ η μεταβίβαση της εταιρίας συνεπάγεται και συµμεταβίβαση κάθε στοιχείου της. Ιδιαίτερη πρακτική σημασία έχει η μεταβίβαση στοιχείου της εταιρίας ως προς τα συστατικά του μέρη και τα

παραρτήματα. Για τα συστατικά μέρη του στοιχείου της εταιρίας ισχύει η ρύθμιση του αρθρ. 953 ΑΚ, σύμφωνα με την οποία αυτά δεν δύνανται να αποτελέσουν χωριστά αντικείμενα κυριότητας ή άλλου εμπράγματος δικαιώματος. Τα συστατικά μέρη του στοιχείου της εταιρίας έχουν «κοινή τύχη» με το στοιχείο που γίνεται αντικείμενο δικαιοπραξίας. Παραρτήματα στοιχείου της εταιρίας είναι κινητά πράγματα που δεν αποτελούν συστατικά του μέρη, εξυπηρετούν διαρκώς τον οικονομικό του σκοπό, τελούν σε τοπική σχέση προς αυτό, αντίστοιχη προς τον επιδιωκόμενο σκοπό (αρθρ. 956 ΑΚ) και θεωρούνται ως τέτοια στις συναλλαγές (αρθρ. 957 εδάφ. α' ΑΚ). Εμπράγματη δικαιοπραξία για στοιχείο της εταιρίας ή συμβατική υποχρέωση για εκποίηση ή επιβάρυνσή του εκτείνεται και στα παραρτήματα εφόσον δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά (αρθρ. 958 και 370 ΑΚ). Δικαιοπραξία για την εταιρία ως σύνολο περιλαμβάνει τα συστατικά μέρη των στοιχείων της αλλά και τα παραρτήματα των στοιχείων της, δηλαδή, εν προκειμένω, τα λοιπά κινητά πράγματα, που δεν αποτελούν συστατικά μέρη, και συνδέονται λειτουργικά με ακίνητα, στα οποία ενασκείται η επιχειρησιακή δραστηριότητα (Περάκης, 2011).

Η σύναψη δικαιοπραξίας για στοιχείο της εταιρίας δεν απαιτείται να καταρτιστεί με έγγραφο, παρά μόνο αν η ειδική μορφή του στοιχείου το επιβάλλει. Αντίθετα δικαιοπραξία, υποσχετική ή εκποιητική, που έχει ως αντικείμενο την εταιρία ως σύνολο πρέπει να καταρτιστεί με έγγραφο (πρβλ. αρθρ. 10 παρ. 2 εδάφ. α' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.). Εφόσον για συγκεκριμένα στοιχεία της εταιρίας, κατά τη σύναψη δικαιοπραξίας για την εταιρία ως σύνολο, απαιτείται ειδικός τύπος, επιβάλλεται γι' αυτά η τήρηση του ειδικού αυτού τύπου (αρθρ. 10 παρ. 2 εδάφ. β' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.). Στα πλαίσια της ελευθερίας των συναλλαγών επιτρέπεται κατά τη σύναψη εκποιητικής δικαιοπραξίας για την εταιρία ως σύνολο να εξαιρεθούν ένα ή περισσότερα στοιχεία της (Παπαγιάννης, 1995).

Στους βασικότερους λόγους μεταβίβασης εταιρίας ως σύνολο ανήκει η πώληση εταιρίας. Η σύμβαση πώλησης εταιρίας έχει αντικείμενο την εταιρία ως σύνολο και συμπεριλαμβάνει όλα τα στοιχεία αυτής. Σ' αυτά μεταξύ άλλων συγκαταλέγονται υλικά και άυλα αγαθά, καθώς και λοιπές περιουσιακές αξίες,

που συνδέονται αναπόσπαστα με την επιχειρησιακή δραστηριότητα (Περάκης, 2011).

Η πώληση εταιρίας αποτελεί βασικότατο μέσο συγκέντρωσης εταιριών και απόκτησης κυρίαρχης θέσης εντός του οικονομικού γίνεσθαι συγκεκριμένων κλάδων της βιομηχανίας και του εμπορίου. Αυτή εκφεύγει του δογματικού πλαισίου του δικαίου των συνδεδεμένων εταιριών καθώς δεν συνεπάγεται σύνδεση ή δημιουργία δεσμών εξάρτησης μεταξύ εταιριών αλλά επιφέρει αλλαγή στο πρόσωπο του φορέα της εταιρίας, που δύναται να είναι ανταγωνιστική εταιρία. Η πώληση εταιρίας δεν πρέπει να συγχέεται με την πώληση εταιρικών μεριδίων. Έτσι η πώληση της εταιρίας E εκ μέρους του φορέα αυτής Π στον αγοραστή A συνοδεύεται, εφόσον τηρηθούν οι νόμιμοι τύποι, με τη μεταβίβαση της κυριότητας των ακινήτων της E στον A ενώ ο Π υποχρεούται να εκπληρώσει τις νόμιμες υποχρεώσεις που γεννά η μεταβίβαση εταιρίας σε άλλο φορέα (Παπαγιάννης, 1995). Αντίθετα η πώληση πακέτου μετοχών της εταιρίας E, που έχει την μορφή ανώνυμης εταιρίας, από τον Π στον A έχει ως έννομη συνέπεια την μεταβίβαση της κυριότητας των μετοχών στον A, ήτοι την μεταβολή στην σύνθεση των μετόχων και στους πλειοψηφικούς συσχετισμούς της εταιρίας, όχι όμως τη μεταβίβαση της κυριότητας των ακινήτων της E, καθότι κύριος αυτών παραμένει ο φορέας της εταιρίας E, ήτοι το νομικό πρόσωπο, εν προκειμένω η ανώνυμη εταιρία (Ρόκα, 2008).

Η σύναψη εκποιητικής δικαιοπραξίας για την εταιρία ως σύνολο πρέπει να υποβληθεί σε διατυπώσεις δημοσιότητας, προκειμένου τρίτοι να λαμβάνουν γνώση για το status της εταιρίας και του φορέα της. Επιβάλλεται λοιπόν η καταχώρηση σε ειδικό, εμπορικό μητρώο για όλα τα στοιχεία της εταιρίας, που αφορά η εκποιητική δικαιοπραξία, εκτός από εκείνα που εξαιρέθηκαν (αρθρ. 12 παρ. 1 εδάφ. α' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.). Συνέπεια τούτου θα είναι να επέλθουν τα έννομα αποτελέσματα της εκποιητικής δικαιοπραξίας με την καταχώρηση αυτής στο σχετικό μητρώο. Για τα στοιχεία της εταιρίας που απαιτείται ειδική δημοσιότητα, επέρχονται τα αποτελέσματα της εκποιητικής δικαιοπραξίας με την ολοκλήρωση των διατυπώσεων που η ειδική δημοσιότητα επιβάλλει (αρθρ.

12 παρ. 2 Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.). Έτσι συμβάσεις και μονομερείς δικαιοπραξίες που έχουν αντικείμενο τη σύσταση, μετάθεση, αλλοίωση ή κατάργηση εμπράγματων δικαιωμάτων πάνω σε ακίνητα της εταιρίας πρέπει να περιβληθούν τον τύπο του συμβολαιογραφικού εγγράφου (πρβλ. αρθρ. 369 ΑΚ).

Στην περίπτωση που δεν τηρήθηκε ο συμβολαιογραφικός τύπος για ακίνητο της εταιρίας, που αποτελεί ουσιώδες στοιχείο στα πλαίσια της μεταβιβαστικής δικαιοπραξίας για την εταιρία ως σύνολο, πρέπει να θεωρηθεί άκυρη η όλη δικαιοπραξία για την εταιρία. Αντίθετα, αν συνάγεται από τις περιστάσεις πως τα συμβαλλόμενα μέρη δεν εξαρτούν την εγκυρότητα της δικαιοπραξίας για την εταιρία από την εγκυρότητα σύμβασης για κάποιο, μη ουσιώδες, ακίνητο της εταιρίας, που εκ των πραγμάτων και τη βούληση των μερών εμφανίζεται να κατέχει δευτερεύουσα, περιορισμένη σημασία, για τη σύναψη της δικαιοπραξίας για την εταιρία ως σύνολο, πρέπει να δεχθούμε ως έγκυρη την τελευταία, η δε ακυρότητα να περιοριστεί μόνο ως προς το ακίνητο για το οποίο δεν τηρήθηκε ο συμβολαιογραφικός τύπος (πρβλ. αρθρ. 181 ΑΚ - μερική ακυρότητα). Εκπονητική δικαιοπραξία για την εταιρία ως σύνολο δεν γεννά υποχρέωση του εκποιήσαντος να παραδώσει τη νομή των κινητών πραγμάτων στον αποκτώντα (αρθρ. 12 παρ. 1 εδάφ. β' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.). Αντίστοιχο αίτημα, λόγω της πολυσύνθετης φύσης της εταιρίας, θα προβάλλονταν καταχρηστικά.

Η σύναψη δικαιοπραξίας για την εταιρία ως σύνολο επιφέρει, οριστική ή προσωρινή, μεταβολή στο πρόσωπο του φορέα της. Ο αποκτών εταιρία, ο επικαρπωτής ή ο μισθωτής εταιρίας επέρχονται στην θέση που βρισκόταν το αντισυμβαλλόμενο μέρος. Στην περίπτωση της μεταβίβασης εταιρίας η μεταβολή στο πρόσωπο του φορέα της είναι οριστική. Αντίθετα με τη λήξη της σύμβασης μίσθωσης εταιρίας ή την άρση της σύστασης επικαρπίας σ' αυτή χάνει την ιδιότητα του φορέα της εταιρίας ο μισθωτής ή επικαρπωτής της και επανέρχεται στη θέση αυτού ο αρχικός της φορέας. Η μεταβολή στο πρόσωπο του φορέα της εταιρίας δεν συνεπάγεται δημιουργία υποχρέωσης αναγγελίας για τις απαιτήσεις (αρθρ. 12 παρ. 1 εδάφ. 3 Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.). Σε περίπτωση που ο οφειλέτης δεν γνώριζε την μεταβολή στο πρόσωπο του φορέα της εταιρίας και, χωρίς να

διακατέχονταν από δόλο ή βαρεία αμέλεια, κατέβαλλε στον εκποιήσαντα την εταιρία την οφειλή ελευθερώνεται από την υποχρέωση καταβολής, ο δε νέος φορέας της εταιρίας μπορεί να την απαιτήσει από τον εκποιήσαντα σύμφωνα με τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό (αρθρ. 904 επόμ. ΑΚ).

Η μεταβίβαση εταιρίας γεννά υποχρεώσεις ως προς το πρόσωπο αυτού που μεταβιβάζει. Η απλή παραχώρηση μιας σύνθετης οργάνωσης ποικίλων στοιχείων, πραγμάτων, δικαιωμάτων και λοιπών ενσωμάτων και αυτών αγαθών δεν επαρκεί από μόνη της για την ικανοποιητική εγκατάσταση του διαδόχου στην εταιρία (Παπαγιάννης, 1995). Ο νέος φορέας της εταιρίας πρέπει να εγκατασταθεί σ' αυτή κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι σε θέση να γνωρίζει τα βασικότερα ζητήματα που αφορούν την οργάνωση και λειτουργία, το έμψυχο υλικό και τις εγκαταστάσεις, τις υποχρεώσεις και απαιτήσεις της εταιρίας προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις ανάγκες των συναλλαγών τόσο στις εξωτερικές όσο και στις εσωτερικές σχέσεις της εταιρίας. Απαραίτητη προβάλλει η αντίστοιχη με τη μορφή και το αντικείμενο της μεταβιβαζόμενης εταιρίας εγκατάσταση σ' αυτή του νέου φορέα της από τον προηγούμενο, ο οποίος οφείλει να ενεργήσει κατά τον επιβαλλόμενο από τις περιστάσεις τρόπο δείχνοντας την πρέπουσα επιμέλεια (αρθρ. 13 περ. α' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.).

Η εγκατάσταση του νέου φορέα της εταιρίας σ' αυτή, για να είναι ολοκληρωμένη, πρέπει παράλληλα να συνοδεύεται από την χορήγηση όλων εκείνων των εγγράφων και βιβλίων που συνδέονται με την εύρυθμη λειτουργία της εταιρίας (αρθρ. 13 περ. β' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.). Εδώ συγκαταλέγονται νομιμοποιητικά έγγραφα για απαιτήσεις της εταιρίας, έγγραφα για υποχρεώσεις της εταιρίας, συμβάσεις και συμφωνίες που αφορούν περιουσιακά δεδομένα και άλλες εσωτερικές ή εξωτερικές σχέσεις της εταιρίας, βιβλία πρωτοκόλλων και αλληλογραφία των τελευταίων ετών, βιβλία εσόδων-εξόδων, βιβλία λογιστικής παρακολούθησης, βιβλία πελατών και προμηθευτών της εταιρίας κ.ά. (Ρόκα, 2008). Παράλληλα πρέπει να παρασχεθούν στο νέο φορέα της εταιρίας όλες οι συναφείς με την οργάνωση και λειτουργία της εταιρίας βασικές πληροφορίες,

γραπτά ή (και) προφορικά. Η παροχή των παραπάνω πληροφοριών αποκτά, κατά κανόνα, πρωταρχική σημασία για την πορεία της εταιρίας. Εδώ συγκαταλέγονται πληροφορίες για μυστικά της εταιρίας, ειδικές σχέσεις με πελάτες, ευνοϊκή αντιμετώπιση από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδιαίτερες μορφές διοίκησης και οργάνωσης, γνωριμίες με σημαντικά πρόσωπα σε καίριες θέσεις, συγκεκριμένα συναλλακτικά έθιμα της εταιρίας κ.ά (Περάκης, 2011).

Η μεταβίβαση εταιρίας ως σύνολο συνεπάγεται και τη συµμεταβίβαση της πελατείας. Η πελατεία ως πραγματική προσδοκία επανάληψης ωφελειών βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του αποκτώντος την εταιρία. Μεταβίβαση της εταιρίας χωρίς παροχή εγγυήσεων για την πελατεία αποτελεί από επενδυτικής όψεως προφανώς επισφαλή κίνηση για τον αποκτώντα. Καθώς η πελατεία αποτελεί δημιούργημα της εργασίας και των ιδεών του μεταβιβάζοντος την εταιρία, συνδέεται άμεσα µ' αυτόν. Ο τελευταίος μπορεί µ' ευκολία να δρα υπέρ των συμφερόντων του και κατά του διαδόχου στην εταιρία, αν συνεχίσει να ασκεί επιρροή στους πελάτες και μετά τη μεταβίβαση της εταιρίας. Αυτό συγκρούεται όμως με τον οικονομικό σκοπό της μεταβίβασης εταιρίας (Παπαγιάννης, 1995). Προβάλλει λοιπόν αναγκαία η θέσπιση απαγόρευσης του ανταγωνισμού εκ μέρους του μεταβιβάζοντος εταιρία, συνιστάμενη στην αποχή από κάθε πράξη που μπορεί να αφαιρέσει την πελατεία αυτής (αρθρ. 13 περ. γ' εδάφ. α' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.).

Η απαγόρευση ανταγωνισμού δεν είναι απόλυτη. Κατ' αρχήν προσδιορίζεται από την έκταση που εκλαμβάνει η επιδίωξη του οικονομικού σκοπού της εταιρίας (Fikentscher, Wirtschaftsrecht, 1983). Παράλληλα δεν πρέπει να θίγονται δικαιώματα του ατόμου ως προς την ελευθερία συναλλαγών και την απεριόριστη ανάπτυξη των οικονομικών συμφερόντων και ενδιαφερόντων του. Έτσι τα πλαίσια απαγόρευσης του ανταγωνισμού περιορίζονται ως προς το αντικείμενο ή τα αντικείμενα δραστηριοποίησης της μεταβιβασθείσας εταιρίας και όχι ως προς την ενάσκηση κάθε είδους εταιρίας. Επίσης αυτά περιορίζονται τοπικά και χρονικά. Έτσι σύσταση εταιρίας με το αυτό αντικείμενο, από τον μεταβιβάζοντα εταιρία, σε τόπο, όπου δεν αναπτύσσεται επιχειρησιακή δραστηριότητα της

μεταβιβασθείσας εταιρίας και πρακτικά δεν μπορεί να αφαιρεθεί πελατεία απ' αυτή, όπως είναι, π.χ. για επιχειρήσεις χωρίς εκτεταμένη ή διεθνή δραστηριότητα, άλλη πόλη της Ελλάδας ή του εξωτερικού, δεν συνιστά παράβαση της απαγόρευσης ανταγωνισμού (Ρόκα, 2008).

Η αποχή του μεταβιβάζοντος εταιρία από πράξη που μπορεί να αφαιρέσει την πελατεία της έχει και χρονική διάσταση, υπό την έννοια ότι πρέπει να εκλάβει τέτοια διάρκεια ώστε ο αποκτών την εταιρία να έχει το χρόνο να συνάψει πελατειακές σχέσεις τέτοιες, ώστε σε περίπτωση άσκησης πράξεων ανταγωνισμού από την πλευρά του μεταβιβάσαντος την εταιρία να μην θίγεται πλέον ουσιαστικά η ήδη αποκτηθείσα πελατεία. Το όριο των τριών ετών αποχής από πράξεις αφαίρεσης πελατείας της εταιρίας (αρθρ. 13 περ. γ' εδάφ. α' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.) είναι επαρκές για την ουσιαστική προστασία από τον ανταγωνισμό του αποκτώντος εταιρία. Η εφαρμογή αυτής της ρύθμισης δικαιολογείται και στην επικαρπία ή μίσθωση εταιρίας για το σύνολο του χρόνου που αυτή διαρκεί (αρθρ. 13 περ. γ' εδάφ. β' Σχεδ. Εμπορ. Κωδ.).

Κεφάλαιο 2^ο

Το φαινόμενο της γραφειοκρατίας

2.1. Εισαγωγή

Η γραφειοκρατική οργάνωση αποτελεί το πιο συνηθισμένο μέσο στον ιδιωτικό αλλά και στον κρατικό οικονομικό χώρο το οποίο προσπαθεί, βασισμένο στο ορθολογικό κριτήριο οργάνωσης της κοινωνίας να συνδυάσει τους επιδιωκόμενους στόχους με τους προσήκοντες τρόπους επίτευξης των στόχων αυτών. Η κάθε μία οργανωμένη ομάδα έχει ένα είδος γραφειοκρατικής οργάνωσης το οποίο συνοδεύεται από συγκεκριμένες νοοτροπίες. Την ίδια στιγμή, οι νοοτροπίες και η οργάνωση αποκρυσταλλώνουν τον πολιτισμό της ομάδας που διαχέει αλλά και διαποτίζει τις εκδηλώσεις των μελών της. Αυτές ενδέχεται να είναι οικονομικές, κοινωνικές αλλά και συνυπάρχουσες με άλλες ομάδες (Τσιβάκου, 2013).

Σε περίπτωση που η σχέση «επιδιωκόμενοι στόχοι προσήκοντες τρόποι» οδηγείται στο να γίνεται χαλαρότερη ή μέχρι και ανύπαρκτη, τότε η γραφειοκρατία, από μέσο ορθολογικής λύσης προβλημάτων μεταβάλλεται και γίνεται ένα επιπλέον πρόβλημα χωρίς να επιλύει σοβαρά και όσα πιθανόν αρχικά να διευθετούσε σε ένα προηγούμενο στάδιο.⁷

Στην παρούσα ενότητα της πτυχιακής εργασίας θα παρουσιαστεί το φαινόμενο της γραφειοκρατίας. Η αναφορά στο φαινόμενο, έστω και μικρής έκτασης, θεωρείται απαραίτητη για την συνέχεια της εργασίας μας καθώς ο θεσμός της γραφειοκρατίας, εκτός του ότι έχει έναν πολύ βασικό ρόλο στην χώρα μας, εφόσον χαρακτηρίζεται ως κατ' εξοχήν γραφειοκρατική, είναι πολύ βασικός για την ίδρυση μιας εταιρίας, και στη συγκεκριμένη περίπτωση ομόρρυθμης.

---

⁷ <http://www.balcannet.eu/materiale/research2.pdf>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 07-12-2013]

2.2. Η έννοια της γραφειοκρατίας

Αν θέλουμε να δώσουμε έναν ορισμό στο φαινόμενο της γραφειοκρατίας θα λέγαμε πως γραφειοκρατία είναι η δομή αλλά και το σύνολο κανονισμών σε ισχύ να ελεγχθεί η δραστηριότητα, συνήθως στις μεγάλες οργανώσεις και την κυβέρνηση. ⁸Η γραφειοκρατία είναι μια έννοια μέσα από την κοινωνιολογία και την πολιτική επιστήμη και αφορά στους τρόπους που η διοικητική εκτέλεση και η επιβολή των νομικών κανόνων οργανώνονται κοινωνικά. Τέσσερις δομικές έννοιες είναι κεντρικές σε οποιοδήποτε καθορισμό της γραφειοκρατίας (Σεραφετινίδου, 2003):

- ένα καθορισμένο με σαφήνεια τμήμα της διοικητικής εργασίας μεταξύ των προσώπων και των γραφείων,
- ένα σύστημα προσωπικού με τα συνεπή σχέδια της στρατολόγησης και των σταθερών γραμμικών σταδιοδρομιών,
- επίσημα και άτυπα δίκτυα που συνδέουν τους οργανωτικούς δράστες με το ένα το άλλο μέσω των ροών των πληροφοριών και των σχεδίων της συνεργασίας,
- μια ιεραρχία μεταξύ των γραφείων, έτσι ώστε η αρχή και η θέση διανέμονται διαφορετικά μεταξύ των δραστών.

Αν κάνουμε μια ιστορική αναδρομή βλέπουμε πως το πρόωρο παράδειγμα ενός γραφειοκράτη είναι ο γραφέας, το οποίο προκύπτει αρχικά ως επαγγελματίας στις πρόωρες πόλεις των αρχαίων Σουμέριων. Κάποια από τα χειρόγραφα καθώς και η ιστορία τους έτσι περιπλέχτηκε από τους ειδικούς που είχαν εκπαιδευτεί για τις ολόκληρες ζωές τους στην πειθαρχία του γραψίματος για να το χειριστούν. Αυτοί οι γραφείς θα μπορούσαν να χειριστούν τη σημαντική δύναμη, δεδομένου ότι είχαν ένα συνολικό μονοπώλιο στη διατήρηση των αρχείων και τη δημιουργία των επιγραφών στα μνημεία στους βασιλιάδες.

---

⁸ <http://www.balcannet.eu/materiale/research2.pdf>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 07-12-2013]

Στις πιο πρόσφατες, μεγαλύτερες αυτοκρατορίες όπως στην Περσία, γραφειοκρατίες επεκτείνονται γρήγορα στην κυβέρνηση. Στην περσική αυτοκρατορία, η κεντρική κυβέρνηση διαιρέθηκε σε διοικητικές επαρχίες ελεγχόμενες από τους σατράπες. Οι σατράπες διορίστηκαν για να ελέγξουν τις επαρχίες. Επιπλέον, ένας γενικός και ένας βασιλικός γραμματέας τοποθετήθηκαν σε κάθε επαρχία για να εποπτεύσει τη στρατολόγηση στρατευμάτων και να διατηρήσει τα αρχεία, αντίστοιχα. Οι μεγάλοι βασιλιάδες έστειλαν επίσης τους βασιλικούς επιθεωρητές για να περιοδεύσουν την αυτοκρατορία και την έκθεση σχετικά με τις τοπικές συνθήκες (Μουζέλης, 2009).

Οι σύγχρονες γραφειοκρατίες προέκυψαν κατά την διάρκεια της διαδικασίας της επέκτασης των κυβερνήσεων των κρατών όσον αφορά στη σύγχρονης περιόδου, και ειδικά μετά από Βιομηχανική επανάσταση. Το επάγγελμα των εισπρακτόρων φόρων, έγινε όλο και περισσότερο απαραίτητο δεδομένου ότι τα κράτη άρχισαν να παίρνουν μέρος όλο και περισσότερο στο εισόδημα, ενώ ο ρόλος των διοικητών αυξήθηκε ως λειτουργίες της κυβέρνησης που πολλαπλασιάστηκαν (Σεραφετινίδου, 2003).

Η λέξη «γραφειοκρατία» προέρχεται από τη λέξη «γραφείο», χρησιμοποιημένη από τον πρόωρο 18^ο αιώνα στη δυτική Ευρώπη για να αναφερθεί όχι μόνο σε ένα γραφείο γραψίματος, αλλά σε ένα γραφείο, δηλ., ένας εργασιακός χώρος, όπου οι ανώτεροι υπάλληλοι εργάστηκαν. Η αρχική, γαλλική έννοια της λέξης γραφείο ήταν χρησιμοποιούνταν για να καλύψει τα γραφεία. Η γραφειοκρατία όρου μπήκε σε χρήση λίγο πριν την Γαλλική επανάσταση από το 1789, και γρήγορα διαδίδεται σε άλλες χώρες. Ελληνικά επίθημα - kratia ή kratos - μέσα «δύναμη» ή «κανόνας».⁹

---

⁹ [http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton\(MPSA\)2.pdf](http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton(MPSA)2.pdf),

[Ημερομηνία πρόσβασης: 07-12-2013]

Η γραφειοκρατία θεωρείται ότι χαρακτηρίζεται από (Μουζέλης, 2009):

- αυστηρούς και άκαμπτους κανόνες, που έχουν στενό περιθώριο προσαρμογής στις ειδικές περιπτώσεις
- επεκτατισμό, προσπάθειες να αυξηθεί η εξουσία των ιεραρχικών θέσεων
- λάθη των υψηλόβαθμων υπαλλήλων
- περιττές ενέργειες, σπατάλη πόρων, συγκρουόμενες εντολές
- πολιτική ευνοιοκρατία
- πολύπλοκη διάταξη με μεγάλη ειδίκευση και καταμερισμό αρμοδιοτήτων
- συγκέντρωση της ισχύος στα χέρια λίγων
- συγκρούσεις με τα δημοκρατικά δικαιώματα
- χρονοβόρες διαδικασίες με μεγάλες καθυστερήσεις

2.3. Το πρόβλημα της γραφειοκρατίας

Ο Weber θεωρεί πως το γραφειοκρατικό σύστημα οργάνωσης είναι αποτελεσματικό μέσο στα χέρια αυτού που γνωρίζει να το ελέγχει και στην αρχική του εφαρμογή (του εικοστού αιώνα) θεωρείτο ένας κοινωνικός νεωτερισμός, που ταυτίστηκε με την αποτελεσματική διοίκηση επαναλαμβανόμενης φύσης κοινωνικών αναγκών, η σημερινή πραγματικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο έχει ξεπεράσει προ πολλού το μοντέλο αυτό, αφού θεωρείται ευρέως αναποτελεσματικό και ανεπαρκές διοικητικό μέσο (Μουζέλης, 2009).

Ο Torsten Husen τονίζει πως το «γραφειοκρατικό πρόβλημα» εισήλθε στο προσκήνιο της δημόσιας συζήτησης και ξεκίνησε να μελετάται από τους

κοινωνιολόγους μετά το πέρας του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου, όταν τόσο η στρατιωτική αλλά ταυτόχρονα και η πολιτική διοικητική μηχανή γνώρισαν μια περίοδο ταχείας ανάπτυξης και πολλαπλασιάστηκαν μέσα σε λίγα χρόνια. (Σεραφετινίδου, 2003)

Η γραφειοκρατική οργάνωση χαρακτηρίζεται από απρόσωπο διακανονισμό των σχέσεων της ιεραρχίας και η δομή της είναι ιεραρχική και άκαμπτη. Η εξουσία βασίζεται στην πίστη προς την ορθότητα της διαδικασίας θέσπισης των διοικητικών κανονισμών και υπάρχει περιορισμένη εκχώρηση για λήψη αποφάσεων. Δεν εκπλήσσει που από τα στοιχεία αυτά της γραφειοκρατίας απορρέουν ορισμένα αρνητικά χαρακτηριστικά όπως ο παρασιτικός χαρακτήρας της, το κυνήγι της καριέρας και η ιδιοτέλεια, η τυπολατρία, ο νομικισμός, η δυσκαμψία, η ασφυκτική τήρηση των τύπων και ο ακραίος φορμαλισμός. Δεν είναι τυχαίο, άλλωστε, που ο όρος γραφειοκρατία έχει κατακυρωθεί στην κοινή συνείδηση ως αρνητικός και παθολογικός οργανωτικός σχηματισμός (Μουζέλης, 2009).

Από τους πρώτους κοινωνιολόγους που υπογράμμισαν τον σχολαστικισμό και την αναποτελεσματικότητα της γραφειοκρατίας ήταν ο Αμερικανός Robert K. Merton. Σύμφωνα με την θεωρία του Merton στην γραφειοκρατία εμφανίζεται ακαμψία και τάση επιβολής των μέσων σε σκοπούς, που οδηγεί στην αντίληψη ότι η τεχνική και τυπική άποψη των γραφειοκρατικών καθηκόντων γίνεται σημαντικότερη από την ουσιαστική που είναι η επίτευξη των στρατηγικών στόχων του Οργανισμού (Μουζέλης, 2009).

Επιπρόσθετα ο αμερικανός κοινωνιολόγος Melville Dalton υπογράμμισε την έννοια του ανταγωνισμού των συγκρουόμενων ομάδων στην γραφειοκρατική δομή και των αγώνων για την επίτευξη στενών συμφερόντων, σε βάρος των συμφερόντων του Οργανισμού, ενώ ο Γάλλος Michel Crozier μελέτησε τις συγκρουόμενες ομάδες μέσα στους Δημόσιους Οργανισμούς και αφού παρατήρησε ότι η κοινωνική δομή της γραφειοκρατίας συνίσταται από συμπαγείς επαγγελματικές ομάδες που συγκρούονται μεταξύ τους, για την

βελτίωση της ισχύς τους και την εξασφάλιση μεγαλύτερου μεριδίου από τα κέρδη του Οργανισμού (Μουζέλης, 2009).

Σε μία κλασσική περιγραφή του φαινομένου της γραφειοκρατίας από τον Βέμπερ, αυτή εμφανίζεται σαν ένα σύστημα οργάνωσης και διοίκησης από μια ορισμένη κατηγορία υπαλλήλων, οι οποίοι διαθέτουν και την αναγκαία ισχύ και τις τεχνικές γνώσεις και δυνατότητες.¹⁰ Το σύστημα αυτό δεν επηρεάζεται από πολιτικές διαδικασίες και ομάδες πίεσης. Η συσσώρευση εξειδικευμένης γνώσης και τεχνικής εξασφαλίζει έναν σημαντικό βαθμό αυτονομίας. Στις ακραίες εκφάνσεις της το φαινόμενο της γραφειοκρατίας τείνει να μετατρέπεται από μέσο και όργανο της πολιτικής, σε όργανο κυριαρχίας επί της πολιτικής. Αντίθετα όταν ο πολιτικός έλεγχος είναι ισχυρός, τότε η γραφειοκρατία υποτάσσεται στην πολιτική και καθοδηγείται. Άλλωστε ο Βέμπερ είχε ιδιαίτερα τονίσει την ανάγκη χαλιναγώγησης της τάσης αυτονόμησης της γραφειοκρατίας και είχε προτείνει ως καλύτερη μέθοδο, την ενίσχυση και ποιοτική αναβάθμιση των θεσμών και διαδικασιών του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Για το θέμα αυτό ο Thomas Woodrow Wilson Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Princeton και μετέπειτα Πρόεδρος των ΗΠΑ, τόνιζε ιδιαίτερα την ανάγκη διάκρισης της διοίκησης από την πολιτική, αλλά και την υποχρέωση συμμόρφωσης της διοίκησης στην πολιτική.¹¹

Τίθεται, συνεπώς, το ερώτημα αν η γραφειοκρατική δομή είναι ο αποτελεσματικότερος και καταλληλότερος οργανωτικός σχηματισμός για την επίλυση και αντιμετώπιση πολύπλοκων και σύνθετων προβλημάτων σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από παγκοσμιοποίηση, αστάθεια και διάθεση για αλλαγή.

---

¹⁰ <http://www.arisnotis.gr/2010-06-06-17-02-40/64-max-weber-26-%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%95%CE%99%CE%9F%CE%9A%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%91.html>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 06-12-2013]

¹¹ [http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton\(MPSA\)2.pdf](http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton(MPSA)2.pdf), [Ημερομηνία πρόσβασης: 07-12-2013]

2.4. Η γραφειοκρατία στην Ελλάδα

Δε χωρά αμφιβολία ότι ο «μεγάλος ασθενής» στην σημερινή Ελλάδα ακούει στο όνομα «Δημόσια Διοίκηση» όπως περιγράφει στο ομώνυμο βιβλίο του ο Αντώνης Μακρυδημήτρης (1999). Οι μεγάλες καθυστερήσεις της κρατικής μηχανής στην διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών και η καχυποψία της απέναντι στην επιχειρηματική δραστηριότητα και στην ιδιωτική πρωτοβουλία γενικά καταδικάζουν την χώρα μας στο περιθώριο την Ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων αν δεν αλλάξει κάτι σύντομα.

Η κατάσταση της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα παρουσιάζει θετική πορεία προόδου, αλλά δεν παρακολουθεί επαρκώς τις προκλήσεις των σύγχρονων εξελίξεων, στις οποίες πρέπει να ανταποκριθεί και εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από σοβαρές δυσλειτουργίες και προβλήματα τα οποία πρέπει να αντιμετωπισθούν.

Η Ελλάδα ξεκίνησε την διαδικασία της υιοθέτησης και αποτύπωσης της γραφειοκρατικής μορφής στη δημόσια διοίκησή της και διαστρέβλωσε κατά έναν μεγάλο βαθμό και κατ' εξακολούθηση το σύνολο των οργανωτικών και μεθοδικών αποτελεσματικών της εφαρμογών (Σεραφετινίδου, 2003).

Μέσα από τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης βλέπουμε πως τα διοικητικά βάρη για την Ελλάδα έχουν υπολογιστεί στο 6,8% του Α.Ε.Π. της, ενώ ταυτόχρονα, το σύνολο των διοικητικών βαρών της Ένωσης είναι 3,5%. Είναι γνωστό πως «το ελληνικό πολιτικό - διοικητικό σύστημα συγκροτείται στο σημείο τομής των δύο παραδόσεων: της πελατειακής καθώς και της κανονιστικής.¹² Η πρώτη παράδοση χαρακτηρίζει το πεδίο της πολιτικής διαμεσολάβησης και η δεύτερη παράδοση το διοικητικό πεδίο. Το σύνολο που

---

¹² <http://www.europarl.europa.eu>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 08-12-2013]

προκύπτει είναι ιδιάζον. Ο πολυμορφικός χαρακτήρας του συγκεκριμένου υποδείγματος το οποίο επικρατεί στην χώρα μας έγκειται στην τυπική και μόνο επικράτηση των μορφολογικών χαρακτηριστικών εκ μέρους ενός φιλελεύθερου αστικού κράτους. Επίσημα, οι θεσμοί αλλά και οι πολιτικές καλούνται να εξυπηρετήσουν αρχές όπως είναι η ισονομία, η ισοπολιτεία, η διαφάνεια, η ισότητα, η προστασία του κοινού συμφέροντος, να λειτουργήσουν δηλαδή κατά τα πρότυπα οργάνωσης του κράτους που έχει αναφέρει ο Βέμπρερ.¹³

Ωστόσο, πρακτικά, οι θεσμοί συγκάλυψαν, επέτρεψαν και ακόμα ευνόησαν την καθιέρωση ιδιοτελών συστημάτων τα οποία εξαπλώθηκαν σε όλο το φάσμα της δημόσιας διοίκησης και ταυτόχρονα ανέπτυξαν ένα τερατώδες μόρφωμα του οποίου τα δεινά στέρησαν και στερούν από τη χώρα, μέχρι και σήμερα, την ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία.

Όσον αφορά στη Δημόσια Διοίκηση, η πολιτική του ανθρώπινου δυναμικού που την στελεχώνει, για πάρα πολλά χρόνια δεν υπαγορεύτηκε από τις πραγματικές επιχειρησιακές ανάγκες του κράτους αλλά βασίστηκε κυρίως στις πελατειακές σχέσεις, εφόσον συνδέθηκε άρρηκτα αλλά και με ψηφοθηρικές συμπεριφορές.

Ενδεικτικό της περίπτωσης είναι και το γεγονός ότι το Α.Σ.Ε.Π. (Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού) ιδρύθηκε το 1994 για να εξασφαλίσει αδιάβλητες διαδικασίες όσον αφορά στη στελέχωση του δημόσιου τομέα, οι οποίες να βασίζονται αποκλειστικά και μόνο σε τυπικά και ειδικά χαρακτηριστικά, προσόντα αλλά και εμπειρία και ακόμα και στις μέρες μας υπάρχει η ουσιαστική δυνατότητα για την πραγματοποίηση προσλήψεων

---

¹³ Η έννοια της γραφειοκρατίας διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον Max Weber και αναφέρεται στη συνηθέστερη μορφή οργάνωσης «που χαρακτηρίζεται από συγκεντρωτισμό, ιεραρχία, εξουσία, πειθαρχία, κανόνες, καριέρα, καταμερισμό εργασίας, θητεία». Οι υποστηρικτές του γραφειοκρατικού τρόπου οργάνωσης τονίζουν ότι παρέχει σαφείς διαδικασίες επικοινωνίας, καθώς και σαφείς προδιαγραφές εξουσίας, αρμοδιότητας και ευθύνης, αποκλείοντας, ή τουλάχιστον μειώνοντας σε μεγάλο βαθμό, φαινόμενα ευνοιοκρατίας, διακρίσεων και εξουσιαστικών αυθαιρεσιών. Παράλληλα προϋποθέτει τις έννοιες της ειδίκευσης και της εμπειρίας.

πελατειακού χαρακτήρα χωρίς να υπάρχει η υποχρέωση λογοδοσίας. Οι θέσεις εργασίας εμπεριέχουν την ιεραρχική δομή καθώς και τα τυπικά χαρακτηριστικά τα οποία τις διαμορφώνουν. Ωστόσο δεν προσδιορίζονται ποσοτικά ούτε και ποιοτικά μέσα από τις λειτουργίες που καλούνται να πραγματοποιήσουν. Επιπλέον, οι πελατειακές σχέσεις συμπληρώνονται μέσω παροχών επιδομάτων τα οποία στην πλειοψηφία τους δεν αιτιολογούνται μέσα από την φυσιολογική υπηρεσιακή λειτουργία (Μουζέλης, 2009).

Όλος αυτός ο ιδιόμορφος μηχανισμός χαρακτηρίζεται από το περιβάλλον του, το οποίο διαπνέεται από σχολαστική τυπολατρία και συνεπώς αυξημένη ανοχή όσον αφορά στο φαινόμενο της παρατυπίας. Το θεσμικό περιβάλλον θέτει τα όρια και τις συμπεριφορές όσον αφορά σε όλες τις δράσεις και τις εκφάνσεις ενός κράτους και η Ελλάδα έχει να συνεισφέρει σημαντική εμπειρία σε αυτό.

Η Ελληνική Δημοκρατία σήμερα, ταυτίζεται με την πολυνομία, με διάφορα φαινόμενα νομοπληθωρισμού και κακονομίας, πράγμα το οποίο αποτελεί φυσικό αποτέλεσμα ενός άκρατου κρατικού παρεμβατισμού όσον αφορά σε όλους τους τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής που εκδηλώθηκε με την παραγωγή πληθώρας νομοθετικών ρυθμίσεων (Μουζέλης, 2009). Η οικονομία από τη μία πλευρά παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό εξαρτημένη από το κράτος τη στιγμή που άλλες ευρωπαϊκές χώρες χαρακτηρίζονται φιλελεύθερες και από την άλλη πλευρά η κοινωνία των πολιτών παρέμεινε ισχυρή και ποτέ δεν διεκδίκησε τον αυτόνομο και ανεξάρτητο ρόλο της στη διαμόρφωση των πραγμάτων.

Υπάρχει μια πληθώρα πορισμάτων και μελετών (πόρισμα επιτροπής, έκθεση Σπράου) τα οποία διαπιστώνουν και επισημαίνουν ότι η ευρύτερη παθολογία της Ελληνικής δημόσιας διοίκησης οφείλεται στην πολυνομία, στις περίπλοκες ρυθμίσεις, στην έλλειψη κωδικοποίησης, στους «κομματικούς» νόμους, στην παλαιότητα και ασάφεια των νόμων, στην προχειρότητα σύνταξής τους, στην κακή ποιότητα των κανονιστικών ρυθμίσεων. Όλα τα παραπάνω καταλήγουν στο ότι η ελληνική Βουλή νομοθετεί με απίστευτη ταχύτητα η οποία όμως ευνοεί την προχειρότητα. Το σύνολο των παραπάνω στοιχείων, δημιουργεί κόστη

δυσβάσταχτα με άμεσο αντίκτυπο στη δράση των επιχειρήσεων και συνολικά της οικονομίας (Σεραφετινίδου, 2003).

Ενδεικτικά αναφέρουμε τα εξής:

- Από 546 νόμους που εξετάστηκαν, το 61% περιέχει διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενο του νόμου³³
- Από το 1975 μέχρι το 2005 ψηφίστηκαν 3.430 τυπικοί νόμοι
- Η αναλογία νόμων - Υπουργικών Αποφάσεων είναι κατά μέσο όρο 1:69
- Ο όγκος του δευτερογενούς δικαίου είναι ογδόντα τρεις φορές μεγαλύτερος από αυτόν των νόμων.
- Τα Προεδρικά διατάγματα εκδίδονται σε αναλογία ένα προς έξι (1:6) με τους νόμους
- Το 28,68% των εκδοθέντων νόμων είναι γενικοί νόμοι, δηλαδή νομοθεσία η οποία ρυθμίζει γενικές και αφηρημένες σχέσεις
- Το 71,32% των εκδοθέντων νόμων ρυθμίζουν ειδικές και συγκεκριμένες καταστάσεις.¹⁴

Η πολυπλοκότητα από την οποία χαρακτηρίζονται χιλιάδες ρυθμίσεις και η ασάφεια η οποία είναι επακόλουθο των περιττών νομοθετημάτων, έχουν καθημερινό αντίκτυπο από την μία στους πολίτες της χώρας, στις επιχειρήσεις και την οικονομία συνολικά και από την άλλη στον ίδιο τον δημόσιο τομέα. Οι πολίτες υφίστανται μεγάλη ταλαιπωρία και εκνευρισμό όσον αφορά στη συναλλαγή τους με τους φορείς της δημόσιας διοίκησης και χάνουν την εμπιστοσύνη τους στους κανόνες που διευθετούν και οριοθετούν τη καθημερινή δραστηριότητα και συμπεριφορά, κάτι που δεν διευκολύνει την εδραίωση ενός κράτους δικαίου με κοινωνικό πρόσωπο (Μουζέλης, 2009).

Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις, σπαταλούν σε καθημερινή βάση πολύτιμους πόρους όσον αφορά στην διεκπεραίωση δεκάδων περιττών διαδικαστικών ενεργειών προκειμένου για τον εναρμονισμό τους με τις επιταγές

---

¹⁴ <http://administrativeburdens.gr>, [Ημερομηνία πρόσβασης: 07-12-2013]

του νόμου. Επιπλέον, μεγάλος χαμένος του φαινομένου αυτού φαίνεται πως είναι και η δημόσια διοίκηση εφόσον χάνει την ευκαιρία να χρησιμοποιήσει τη δύναμή της με παραγωγικό τρόπο, δρώντας σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από δυσκαμψία και έλλειψη δημιουργικότητας και αυτενέργειας.

Μέσω της ακατάσχετης πολυνομίας δημιουργούνται διάφορα προβλήματα ασφαλούς πληροφόρησης καθώς και κατανόησης για το ισχύον δίκαιο, δυσπιστία του πολίτη στην έννομη τάξη, μέσω του περιορισμού του πεδίου δράσης του ενώ από την άλλη πλευρά, ο εφαρμοστής του νόμου διατηρεί δυνατότητα αυθαιρεσίας. Η κακή ποιότητα που εμφανίζουν οι νομοθετικές ρυθμίσεις χαρακτηρίζει τα κενά της δημόσιας διοίκησης και του κράτους μέσω της ενίσχυσης της ανένας αλυσίδας της γραφειοκρατίας στην Ελλάδα. Δεν εξετάζεται επαρκώς, η αρχή της επικουρικότητας, με βάση την οποία οι στόχοι ενός μέτρου επιτυγχάνονται, κατά κανόνα, καλύτερα μέσω μιας δραστηριότητας που αναλαμβάνει μια εγγύτερη τοπική αρχή από ότι μια κεντρική ή απομακρυσμένη διοίκηση.¹⁵

Παρατηρείται μια πληθώρα κανόνων οι οποίοι δεν περιλαμβάνουν πάγιες ρυθμίσεις αλλά δημιουργήθηκαν με σκοπό την κάλυψη βραχυχρόνιων αναγκών και την διατήρηση της νομικής ισχύος τους χωρίς πλέον να εφαρμόζονται. Ο Julius Kirchmann, ένας γερμανός νομικός και φιλόσοφος, πολύ εύστοχα διαπίστωσε ότι αρκούν τρεις λέξεις του νομοθέτη και ολόκληρες βιβλιοθήκες μεταβάλλονται σε διάκοσμο (Κοσμίδης, 2010). Επιπλέον, χαρακτηριστικός είναι και ο λόγος του καθηγητή Διοικητικής Επιστήμης, Αντώνη Μακρυδημήτρη, ο οποίος μίλησε για την ανάγκη του εγκαινιασμού και της άμεσης εφαρμογής ενός προγράμματος νομοθετικής και διοικητικής σεισάχθειας (Μακρυδημήτρης, 2006), με την αποκάθαρση περιττών ρυθμίσεων και την επανεξέταση της σκοπιμότητας ισχύος αναχρονιστικών ή αναποτελεσματικών ρυθμίσεων.

---

¹⁵ Η αρχή της επικουρικότητας μετά τη θέση σε ισχύ της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί βασική αρχή του ενωσιακού δικαίου, βάσει της οποίας κρίνεται η νομική ορθότητα των κοινοτικών χειρισμών, καθώς πρόκειται για αρχή που κατανέμει αρμοδιότητες μεταξύ πολλαπλών επιπέδων εξουσίας.

Κατά την διάρκεια της διαδικασίας της ερμηνείας της παγιωμένης κακώς κείμενης κατάστασης θεωρείται αναγκαίο να αναφέρουμε ότι το ανθρώπινο δυναμικό, μέσα σε μία γραφειοκρατικά δομημένη διοικητική πραγματικότητα χαρακτηρίζεται από την φορμαλιστική ερμηνεία κανονιστικών ρυθμίσεων καθώς και την αυστηρή προσήλωση στο γράμμα του νόμου. Τα υπαλληλικά καθήκοντα μαθαίνονται με την εμπειρική μέθοδο και δεν αποτελούν λογικό επακόλουθο και εφαρμογή εκπαιδευτικών γνώσεων. Ο προσανατολισμός της συμπεριφοράς των δημόσιων υπαλλήλων κατευθύνει προς τη νομιμότητα της διοικητικής δράσης και όχι στην οικονομία της και χαλιναγωγείται μέσα από πολιτικές παρεμβάσεις που δημιουργούν κλίμα ευνοιοκρατίας και αναξιοκρατίας (Καρκατσούλης, 2004).

Τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά αποδεικνύονται μέσω διαφόρων ερευνών, οι οποίες μάλιστα χρησιμοποιήθηκαν από μεταρρυθμιστικές ιδέες και προτάσεις στοχεύοντας στη βελτίωση του δημόσιου ανθρώπινου προσωπικού. Ο Καρκατσούλης στο σύγγραμμα του «Το Κράτος σε Μετάβαση» χρησιμοποιεί μια μελέτη περίπτωσης (Καρκατσούλης, 2004) που αφορά σε έρευνα γραφειοκρατίας της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Πολλά ενδιαφέροντα συμπεράσματα εξάγονται από την έρευνα αυτή, κάποια από τα οποία παραθέτονται ευθύς αμέσως:

- Το 52% των υπαλλήλων έχουν θεωρητικό υπόβαθρο, τη στιγμή που οι υπάλληλοι με πρακτική παιδεία ανέρχονται στο 28% του συνόλου.
- Το 67% των ερωτηθέντων υπαλλήλων επικαλέσθηκαν την συναδελφικότητα και την αλληλεγγύη ως υπάρχουσες συμπεριφορές στον δημόσιο τομέα. Το γεγονός αυτό μαρτυρά περίτρανα την αυτοδυναμία και ανεξαρτησία του διοικητικού μηχανισμού και του ιδιαίτερου επικοινωνιακού νοήματος που τον διακρίνει.

Ένα θέμα το οποίο προκύπτει από την παρούσα επισήμανση είναι η θεωρητική αλλά και, την ίδια στιγμή, πρακτική ύπαρξη αδυναμίας της πλειοψηφίας των υπαλλήλων να ακολουθήσουν μεταρρυθμιστικές αλλαγές οι οποίες βασίζονται

σε τεχνολογικές, πληροφοριακές αλλά και τηλεπικοινωνιακές εξελίξεις (Καρκατσούλης, 2004).

Το ελληνικό κράτος χαρακτηρίζονταν πάντα από συγκεντρωτισμό και γενικότερα θεωρούνταν αυστηρά γραφειοκρατικό, αυταρχικό και πατερναλιστικό. Έχει χαρακτηριστικά ενός αντιπροσωπευτικού τύπου φιλελεύθερου κράτους πρόνοιας που υποτίθεται ότι ενεργεί σαν ουδέτερο μέσον και δουλεύει για το όφελος όλων των ατόμων του κοινωνικού συνόλου, όμως είναι αστικό που αποκρύπτει την πολιτική και επομένως, τη με διακρίσεις φύση των επιλογών και παραδοχών του. Κυρίαρχη παράμετρος της κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής εξέλιξης της Ελλάδας ήταν η εξάρτησή της από το καπιταλιστικό κέντρο.

Από το 1830, με τον σχηματισμό του Ελληνικού κράτους, αυτό ακολούθησε σε γενικές γραμμές την πορεία των εξαρτημένων χωρών οι οποίες άργησαν να συγκροτηθούν και βρέθηκαν υποτελείς στις καπιταλιστικές μητροπόλεις. Η Ελλάδα ανήκε στον υπανάπτυκτο κόσμο και υπαγόταν στους νόμους του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος, στο οποίο ήταν ενταγμένη με μικρά διαλείμματα προσπαθειών για απεξάρτηση (Τσιβάκου, 2013).

Προβλήματα και μέτρα γραφειοκρατίας:¹⁶

Γραφειοκρατική αναποτελεσματικότητα λόγω:

- της αδιαφάνειας της κρατικής μηχανής
- της διαφθοράς
- της έλλειψης αξιοκρατικών μηχανισμών προαγωγής και του χαμηλού επιπέδου του διευθυντικού προσωπικού της Διοίκησης
- της έλλειψης θεσμικής εποπτείας των υπουργείων

---

¹⁶ [http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton\(MPSA\)2.pdf](http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton(MPSA)2.pdf), [Ημερομηνία πρόσβασης: 08-12-2013]

- της έλλειψης συντονισμού μεταξύ υπουργείων αλλά και μεταξύ άλλων φορέων
- της χαοτικής δομής των συντρεχουσών αρμοδιοτήτων
- του πληθωρικού μεγέθους
- του τεράστιο κόστους της
- του υπερσυγκεντρωτισμού
- των ανισοτήτων και των συντεχνιακών πρακτικών που διαμόρφωσαν το μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων

Τι απαιτείται να γίνει για το Ελληνικό κράτος (Μουζέλης, 2009):

- Ολοκληρωμένο και οργανωμένο σχεδιασμό μακράς διάρκειας, σταθερότητα των επιλογών και ρεαλιστική στοχοθεσία
- Δημιουργία κινήτρων για αλλαγές στους Δημόσιους υπαλλήλους
- Χρησιμοποίηση της τέχνης του μάνατζμεντ
- Βαθιές οργανωτικές αλλαγές
- Την ορθολογική κατανομή των υπουργικών αρμοδιοτήτων
- Έμφαση στη δημιουργία θετικών κινήτρων που θα παρακινούσαν τους Δημόσιους λειτουργούς σε αποδοτική και άρτια εργασία
- Την τεχνολογική αναβάθμιση της Διοίκησης και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης
- Τη ριζική απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου και τη διαρκή κωδικοποίηση της νομοθεσίας
- Το θεσμικό έλεγχο της γραφειοκρατίας από ανεξάρτητες ή αυτόνομες Διοικητικές αρχές και τη δικαστική εξουσία.

Κεφάλαιο 3^ο

Η ομόρρυθμη εταιρία

3.1. Εισαγωγή

Η ομόρρυθμη εταιρία άρχισε να διαμορφώνεται σταδιακά κατά το μεσαίωνα. Προήλθε από το συγκερασμό της ρωμαϊκής «socetas» και των μεταγενέστερων συνεταιριστικών τύπων του μεσαίωνα, δηλαδή από τη «σιωπηρή οικογενειακή κοινωνία», τη γερμανική «οικογενειακή εταιρία ηνωμένης χειρός» και την ιταλική «comprania», γεγονός που οδηγεί σε διαφωνία σχετικά με τη χώρα καταγωγής της ομόρρυθμης εταιρίας. Έτσι, άλλοι θεωρούν ως πιθανότερο τόπο προέλευσης της τις χώρες - πόλεις της βόρειας Ιταλίας, ενώ άλλοι τις σκανδιναβικές και γερμανικές εμπορικές πόλεις (Σινανιώτη - Μαρούδη, 2010).

Η πρώτη νομοθετική της ρύθμιση έγινε στη Γαλλία με την Ordonnance sur le commerce (1673), και μετέπειτα με τον ναπολεόντειο Κώδικα (Code de Commerce) του 1807, όπου ονομάζεται «societe en nom coffectif» τίτλο που διατηρεί μέχρι σήμερα. Στη Γερμανία, ρυθμίστηκε νομοθετικά με τον Εμπορικό Κώδικα του 1861, με τον όρο, που παραμένει μέχρι σήμερα, «offene Handelsgesellschaft». Στην Ιταλία, τέλος, η ομόρρυθμη εταιρία καθιερώνεται νομοθετικά με τον όρο «sodeta in nome collettivo», ο οποίος επίσης διατηρείται μέχρι σήμερα (Σινανιώτη - Μαρούδη, 2010).

Στον ελλαδικό χώρο, που αποτελούσε κατά το μεσαίωνα τμήμα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, είχε αναπτυχθεί ο θεσμός της «κομπανίας» δηλαδή της

συντεχνίας των εμπόρων, που μαζί με τις συντεχνίες των βιοτεχνών, των κτηνοτρόφων και των εφοπλιστών αποτελούσαν τις σπουδαίες οικονομικές ενσωματώσεις των ελλήνων κατά την τουρκοκρατία (Αθανασίου., 2013).

Αμέσως όμως μετά την επανάσταση του 1821 όλες οι εθνικές συνελεύσεις Σαλώνων (Νοέμβριος 1821), Επιδαύρου (Δεκέμβριος 1821), Αργούς (Απρίλιος 1822) και Τροιζήνας (Μάιος 1827) με σχετικά ψηφίσματα τους υιοθέτησαν επίσημα το γαλλικό (Ναπολέοντειο) Εμπορικό Κώδικα του 1807, ως ελληνικό νομοθέτημα. Έτσι η ομόρρυθμη εταιρία, με τη μορφή που σήμερα τη γνωρίζουμε, έχει εισαχθεί στο εθνικό μας δίκαιο με τον γαλλικό εμπορικό Κώδικα και κατά συνέπεια η πορεία της στη χώρα μας δεν είναι τόσο μακρά όσο στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, όπου διαμορφώθηκε σταδιακά κατά το μεσαίωνα, όπως ήδη σημειώθηκε (Αθανασίου, 2013).

3.1.1. Οι νομοθετικές ρυθμίσεις

Η νομοθετική ρύθμιση της ομόρρυθμης εταιρίας, μετά την εισαγωγή του γαλλικού εμπορικού Κώδικα στην Ελλάδα, περιέχεται σε διατάξεις του νόμου αυτού. Σήμερα, συγκεκριμένα, διατηρούνται σε ισχύ τα άρθρα 18,19 - 22, 39, 41, 42, 64. Επίσης ρυθμίσεις που την αφορούν απαντώνται και σε διατάξεις του Πτωχευτικού Κώδικα και των νεότερων νόμων: 3419/2005 «Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ) και εκσυγχρονισμός της επιμελητηριακής νομοθεσίας» και 3853/2010 «Απλοποίηση διαδικασιών σύστασης προσωπικών και κεφαλαιουχικών εταιριών και άλλες διατάξεις». Παράλληλα όμως εφαρμόζονται συμπληρωματικά σ'αυτήν και διατάξεις του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με τη νομοθετική παραπομπή του άρθρου 18 ΕμπΝ, που προβλέπει τη συμπληρωματική εφαρμογή του αστικού δικαίου σε όλες γενικά τις εταιρίες του εμπορικού δικαίου. Πρόκειται, ειδικότερα για τις διατάξεις που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία της αστικής εταιρίας (άρθρα 741 - 784 ΑΚ), καθώς και για εκείνες που αναφέρονται γενικά στα νομικά πρόσωπα (άρθρα 61 - 77 ΑΚ), ενόψει του ότι η ομόρρυθμη εταιρία έχει κοινά χαρακτηριστικά

γνωρίσματα με την αστική εταιρία, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί εταιρία με νομική προσωπικότητα (Αθανασίου, 2013).

3.2. Έννοια και χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ομόρρυθμης εταιρίας

3.2.1. Έννοια

Η ομόρρυθμη εταιρία αποτελεί έναν από τους εταιρικούς τύπους (εταιρικές μορφές) του εμπορικού μας δικαίου. Ορίζεται ως η εμπορική προσωπική εταιρία με νομική προσωπικότητα, στην οποία όλοι οι εταίροι ευθύνονται για τις εταιρικές υποχρεώσεις προσωπικά (ευθέως), απεριόριστα και εις ολόκληρον.

3.2.2. Χαρακτηριστικά γνωρίσματα

Από τον προηγούμενο ορισμό προκύπτουν τα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ομόρρυθμης εταιρίας. Συγκεκριμένα πρόκειται για (Σινανιώτη - Μαρούδη, 2010):

➤ **Εταιρία προσωπική**

Αποτελεί την κατεξοχήν προσωπική εταιρία του εμπορικού μας δικαίου. Κατά συνέπεια, η πραγμάτωση του εταιρικού σκοπού στηρίζεται στην προσωπική συμβολή των εταίρων, η οποία εκδηλώνεται έντονα σε δύο τομείς: πρώτον στη διοίκηση της εταιρίας και δεύτερον στην απεριόριστη ευθύνη των εταίρων για τις εταιρικές υποχρεώσεις.

➤ **Εταιρία ατομιστική**

Η ομόρρυθμη εταιρία, κατά δεύτερο λόγο, ανήκει στην ομάδα των ατομιστικών (ή κλειστών) εταιριών. Προορίζεται, λοιπόν, κατά βάση, για την επιδίωξη

σκοπών, που μπορούν να πραγματοποιηθούν με την προσωπική (ή και περιουσιακή) συμβολή μικρού αριθμού προσώπων. Βασίζεται στην προσωπικότητα των ολιγάριθμων μελών της και πραγματώνει το σκοπό της με τη συνεχή προσωπική συμβολή όλων των εταίρων (Αθανασίου, 2013).

Ο δεσμός εταίρων και εταιρίας αποβαίνει τόσο στενός, ώστε να δίνεται πολλές φορές η εντύπωση πως τα πρόσωπα αυτά (δηλαδή αφενός κάθε εταίρος και αφετέρου το νομικό πρόσωπο της εταιρίας) ταυτίζονται ουσιαστικά μεταξύ τους.

Η εντύπωση αυτή δεν είναι αδικαιολόγητη, αφού δημιουργείται από συγκεκριμένες διατάξεις που διέπουν την ομόρρυθμη εταιρία. Πράγματι, στην εν λόγω εταιρία, η οικονομική κατάσταση (του νομικού προσώπου) της εταιρίας επιδρά απόλυτα στους εταίρους της, δεδομένου ότι η πτώχευση της εταιρίας συμπαράσχει σε πτώχευση και τους ομόρρυθμους εταίρους και για τις υποχρεώσεις της εταιρίας απέναντι σε τρίτους ευθύνονται και οι ομόρρυθμοι εταίροι (άρθρο 22 ΕμπΝ). Αλλά και αντιστρόφως, οι προσωπικές ικανότητες ή τα φυσικά γεγονότα, που επισυμβαίνουν στα πρόσωπα των ομόρρυθμων εταίρων επιδρούν άμεσα στην ύπαρξη της εταιρίας. Έτσι, ο θάνατος εταίρου επιφέρει τη λύση της ομόρρυθμης εταιρίας, εκτός αν υπάρχει αντίθετη ρήτρα στο καταστατικό (ΑΚ 773), ενώ το ίδιο αποτέλεσμα (της λύσης) συνεπάγονται και η πτώχευση ή η θέση υπό δικαστική συμπαράσταση εταίρου (ΑΚ 775) ή η καταγγελία της εταιρίας από έναν εταίρο (ΑΚ 766, 767). Περαιτέρω, συνέπειες του στενού δεσμού εταιρίας-εταίρων αποτελούν το κατ' αρχήν αμεταβίβαστο της εταιρικής συμμετοχής στην ομόρρυθμη εταιρία (άρθρα 760, 761 ΑΚ, αναλογικά εφαρμοζόμενα), καθώς και η υποχρέωση πίστεως που υπέχουν οι εταίροι προς την εταιρία (Παναγιώτου, 2011).

➤ Εταιρία εμπορική

Η ομόρρυθμη εταιρία (όπως και η ετερόρρυθμη, απλή και κατά μετοχές) αποκτά την εμπορική της ιδιότητα με βάση το ουσιαστικό κριτήριο (ή σύστημα). Καθίσταται δηλαδή έμπορος, αν ο εμπορικός σκοπός που διατυπώνεται ως όρος του καταστατικού της, έχει αρχίσει να πραγματώνεται έστω και με

προπαρασκευαστικές πράξεις (π.χ. ενοικίαση κατάλληλου χώρου, διαφήμιση προϊόντων υπό παραγωγή κ.α.). Η απώλεια της εμπορικής ιδιότητας επέρχεται για την ομόρρυθμη εταιρία, όταν αυτή παύσει οριστικά να ασκεί εμπορικές πράξεις (Αθανασίου, 2013). Δεδομένου όμως ότι τέτοιες πράξεις μπορεί να ασκούνται και κατά το στάδιο της εκκαθάρισης, η απώλεια της εμπορικής ιδιότητας δεν συντελείται άμεσα, αλλά βαθμιαία και σταδιακά με την εκκαθάριση της εταιρίας. Επομένως, όσο διαρκεί το στάδιο της εκκαθάρισης η ομόρρυθμη εταιρία έχει εμπορική ιδιότητα, την οποία στερείται οριστικά όταν περατωθεί η εκκαθάριση, οπότε και παύει να υφίσταται ως πρόσωπο (Παναγιώτου, 2011).

➤ Εταιρία με νομική προσωπικότητα

Ένα άλλο εννοιολογικό στοιχείο που χαρακτηρίζει, κατά τρόπο αποφασιστικό, την ομόρρυθμη εταιρία είναι η νομική προσωπικότητα, με την οποία είναι προικισμένη. Τη νομική της προσωπικότητα αποκτά η ομόρρυθμη εταιρία από τη στιγμή που θα πληρωθούν οι όροι δημοσιότητας, που απαιτούνται από το νόμο.

Η βασικότερη συνέπεια της νομικής προσωπικότητας συνίσταται, όπως ήδη έχει αναφερθεί, στην αυτοτέλεια που αποκτά το νομικό πρόσωπο σε σχέση με τον υποκείμενο οργανισμό του, δηλαδή την ένωση των (φυσικών ή νομικών) προσώπων που το ίδρυσαν, αλλά και όλων όσων εντάχθηκαν μεταγενέστερα στον οργανισμό αυτό. Η αυτοτέλεια αυτή, που αποδίδεται με τον όρο «αρχή του χωρισμού» («Trennungsprinzip»), συνεπάγεται τον πλήρη διαχωρισμό του νομικού προσώπου από τα μέλη που το απαρτίζουν. Ωστόσο, στο πεδίο του δικαίου των εμπορικών εταιριών ο πλήρης και σε όλα τα επίπεδα διαχωρισμός εμφανίζεται στο νομικό πρόσωπο της ανώνυμης εταιρίας και της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης. Αντίθετα, δεν είναι πλήρης ή, με άλλη διατύπωση, είναι μειωμένος ή ατελής στην ομόρρυθμη εταιρία. Η αρχή του χωρισμού διασπάται εδώ αμφιμερώς, δηλαδή τόσο προς την πλευρά των ομόρρυθμων εταίρων όσο και προς την πλευρά του νομικού προσώπου της εταιρίας.

Εις βάρος των ομόρρυθμων εταίρων, η διάσπαση εκδηλώνεται ενδεικτικά:

α) με την ευθύνη τους για κάθε φύσεως χρέη της εταιρίας, συμπεριλαμβανομένων και των υποχρεώσεων από τις εταιρικές συμβάσεις, που καταρτίζονται από τους διαχειριστές-καταστατικά όργανα της εταιρίας

β) με την εκλεκτικότητα των αποφάσεων που εκδίδονται κατά της εταιρίας και κατά των ομόρρυθμων εταίρων¹⁷

γ) με την απόκτηση της εμπορικής ιδιότητας από τον ομόρρυθμο εταίρο, λόγω απλώς της συμμετοχής του σε εμπορική ομόρρυθμη εταιρία.

Εις βάρος του νομικού προσώπου της εταιρίας, η διάσπαση εντοπίζεται κυρίως στην κατ' αρχήν λύση της εταιρίας σε περίπτωση θανάτου ενός εταίρου, καθώς και στην απονομή στους εταίρους του δικαιώματος να καταγγείλουν την εταιρία, όταν πτωχεύσει συνεταίρος τους (Παναγιώτου, 2011).

Τα έννομα αυτά αποτελέσματα, ασύμβατα με την αρχή του χωρισμού, δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό της ομόρρυθμης ως εταιρίας με ατελή ή με μη πλήρη ή μειωμένη νομική προσωπικότητα. Οι συνέπειες αυτές είναι απότοκες της κατά το άρθρο 22 ΕΝ ευθύνης των ομόρρυθμων εταίρων για τα εταιρικά χρέη (Αθανασίου, 2013).

➤ Εταιρία με παράλληλη ευθύνη των εταίρων της

1. Νομοθετική ρύθμιση

Συνέπεια της νομικής προσωπικότητας της ομόρρυθμης εταιρίας είναι ότι η περιουσία της επιτελεί, αναμφίβολα, εγγυητική λειτουργία απέναντι στους εταιρικούς δανειστές, με την έννοια ότι είναι υπέγγυα σ' αυτούς για τις εταιρικές υποχρεώσεις. Ενώ όμως στις κεφαλαιουχικές εταιρίες η εταιρική περιουσία δεσμεύεται υπέρ των εταιρικών δανειστών κυρίως μέσω του θεσμού του

---

¹⁷ Οι συνέπειες αυτές είναι απότοκες της κατά το άρθρο 22 ΕΝ ευθύνης των ομόρρυθμων εταίρων για τα εταιρικά χρέη

κεφαλαίου και των αποθεματικών, στην ομόρρυθμη εταιρία δεν προβλέπεται παρόμοια δέσμευση.

Η ανυπαρξία μιας τέτοιας δέσμευσης αντισταθμίζεται από την ατομική ευθύνη των ομόρρυθμων εταίρων για τις εταιρικές υποχρεώσεις, η οποία θεσπίζεται με τη διάταξη του άρθρου 22 ΕμπΝ και επομένως είναι ευθύνη εκ του νόμου (ex lege). Η ατομική αυτή ευθύνη λειτουργεί παράλληλα¹⁸ με την ευθύνη του νομικού προσώπου της εταιρίας και αποτελεί, όπως τονίστηκε, σημαντική εξαίρεση από την αρχή του χωρισμού, αφού για τις εταιρικές υποχρεώσεις δεν είναι αποκλειστικά υπεύθυνο μόνο το νομικό πρόσωπο. Αποτελεί, εξάλλου, η ρύθμιση του άρθρου 22 ΕμπΝ, το κυριότερο εννοιολογικό και τυπολογικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της ομόρρυθμης εταιρίας και για το λόγο αυτό η θεσπιζόμενη ευθύνη των εταίρων δεν επιτρέπεται να αποκλειστεί ή να περιοριστεί με διάταξη του καταστατικού. Συνιστά δηλαδή το άρθρο 22 ΕμπΝ κανόνα αναγκαστικού δικαίου. Κατά συνέπεια, αν στο καταστατικό τεθεί τέτοιος αποκλεισμός ή περιορισμός, αυτός θα είναι άκυρος κατά το άρθρο 174 ΑΚ έναντι των δανειστών και συνεπώς δεν θα τους θέτει φραγμούς, θα μπορεί όμως να ισχύσει στις μεταξύ των εταίρων σχέσεις (εσωτερικές σχέσεις), υπό τους όρους του άρθρου 182 ΑΚ, οπότε θα επιδρά στις σχέσεις αναγωγής, για τις οποίες θα γίνει ειδικός λόγος στη συνέχεια.

2. Χαρακτηριστικά της ευθύνης των ομόρρυθμων εταίρων

Η ευθύνη των ομόρρυθμων εταίρων, σύμφωνα με το άρθρο 22 ΕμπΝ, χαρακτηρίζεται περαιτέρω ως ευθύνη προσωπική ή ευθεία, απεριόριστη και εις ολόκληρον. Συγκεκριμένα:

---

¹⁸ Διότι, όπως ορίζει το άρθρο 22 ΕμπΔ «Οι ομόρρυθμοι συνεταίροι... υπόκεινται αλληλεγγύως εις άλλας τας υποχρεώσεις της εταιρείας...».

➤ **Ευθύνη προσωπική ή ευθεία**

Ο ομόρρυθμος εταίρος ευθύνεται προσωπικά για τις υποχρεώσεις της ομόρρυθμης εταιρίας, που σημαίνει ότι καθίσταται και ο ίδιος οφειλέτης του εταιρικού χρέους. Κατά συνέπεια, ο δανειστής της εταιρίας μπορεί να στραφεί απ' ευθείας κατά του εταίρου και να ζητήσει απ' αυτόν να του καταβάλει το χρέος της εταιρίας (Αθανασίου Λ. Ι., 2013). Ο ομόρρυθμος εταίρος είναι τότε υποχρεωμένος να ικανοποιήσει το δανειστή και να εξοφλήσει το χρέος του νομικού προσώπου της εταιρίας, διότι υπέχει ευθύνη πρωτοφειλέτη και όχι ευθύνη εγγυητή της εταιρίας και επομένως δεν έχει υπέρ αυτού την ένσταση της διζήσεως (βλ. άρθρα 855 - 857 ΑΚ). Δηλαδή δεν έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την καταβολή της εταιρικής οφειλής έως ότου ο δανειστής επιχειρήσει κατά της εταιρίας αναγκαστική εκτέλεση και αυτή αποβεί άκαρπη.

➤ **Ευθύνη απεριόριστη**

Ο ομόρρυθμος εταίρος ευθύνεται με ολόκληρη την ατομική του περιουσία για όλες τις εταιρικές υποχρεώσεις. Ευθύνεται δηλαδή ανεξάρτητα από το ποσοστό συμμετοχής του στην εταιρία, όπως αντίθετα ισχύει στην ετερόρρυθμη εταιρία για τον ετερόρρυθμο εταίρο. Έτσι μπορεί η φερεγγυότητα ενός ομόρρυθμου εταίρου να αναπληρώσει την αφερεγγυότητα τόσο του νομικού προσώπου όσο και των λοιπών συνεταίρων του. Με τον τρόπον αυτό διασφαλίζονται αποτελεσματικά τα συμφέροντα των εταιρικών δανειστών, που μπορούν να συναλλάσσονται με την εταιρία, αποβλέποντας στο σύνολο της περιουσίας έστω και ενός φερέγγυου ομόρρυθμου εταίρου.

➤ **Ευθύνη εις ολόκληρον**

Στο αρχαιότερο του ΑΚ άρθρο 22 ΕμπΝ γίνεται λόγος για «αλληλέγγυο» ευθύνη των ομόρρυθμων εταίρων για τα εταιρικά χρέη. Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Εισαγωγικού Νόμου του ΑΚ, υπό το καθεστώς του ΑΚ με τον όρο αυτό νοείται η οφειλή εις ολόκληρον, όπως αυτή προσδιορίζεται ειδικότερα με τις διατάξεις των άρθρων 481- 488 ΑΚ. Οι διατάξεις αυτές ρυθμίζουν τις σχέσεις τόσο μεταξύ

των περισσότερων οφειλετών (συνοφειλετών) και του δανειστή, τις καλούμενες εξωτερικές σχέσεις (άρθρα 481- 486), όσο και των συνοφειλετών μεταξύ τους, τις καλούμενες εσωτερικές σχέσεις ή σχέσεις αναγωγής (άρθρα 487,488).

Σύμφωνα με τις πρώτες διατάξεις (481- 486 ΑΚ), που υπηρετούν την ανάγκη εξασφάλισης των απαιτήσεων κατά της εταιρίας, το νομικό της πρόσωπο και καθένας ατομικά από τους ομόρρυθμους εταίρους καθίστανται όλοι μαζί εις ολόκληρον συνοφειλέτες έναντι του εταιρικού δανειστή, με κύριες συνέπειες στις εν λόγω «εξωτερικές σχέσεις» μεταξύ συνοφειλετών και δανειστή:

Πρώτον, ο δανειστής να μπορεί, ασκώντας το προβλεπόμενο από το άρθρο 482 ΑΚ δικαίωμα, να στραφεί, κατά την ελεύθερη κρίση και επιλογή του, εναντίον ενός μόνο συνοφειλέτη (π.χ. μόνο κατά του ν.π. ή μόνο εναντίον ενός εταίρου, του εμφανιζόμενου ως περισσότερο φερέγγυου) ή ορισμένων απ' αυτούς (π.χ. κατά των δύο από τους τρεις εταίρους, των περισσότερο φερέγγυων) ή και όλων, ζητώντας την καταβολή ολόκληρου του εταιρικού χρέους ή μέρους μόνο τούτου από τον καθένα υπόχρεο, χωρίς στη δεύτερη περίπτωση (του μέρους) να δεσμεύεται από την τυχόν αναλογία που προβλέπει για καθένα εταίρο (μέγεθος εταιρικής μερίδας και ποσοστό συμμετοχής στα κέρδη και τις ζημίες) το καταστατικό της εταιρίας. Και δεύτερον, κάθε καταβολή υπόχρεου συνοφειλέτη προς τον εταιρικό δανειστή να αποσβήνει ισοπόσως το όλο χρέος, απαλλάσσοντας και τους λοιπούς συνοφειλέτες, σε τρόπον ώστε ο δανειστής εν τέλει να μπορεί να το απαιτήσει «μόνο μια φορά» (άρθρα 483 § 1 εδάφιο α' και 481 ΑΚ) (Αθανασίου., 2013).

➤ Το δικαίωμα αναγωγής

Το γεγονός ότι μεταξύ της εταιρίας και των ομόρρυθμων εταίρων της υφίσταται παθητική οφειλή εις ολόκληρον, έχει ως αναγκαία συνέπεια την αναγνώριση δικαιώματος αναγωγής υπέρ του εταίρου, που κατέβαλε την εταιρική οφειλή ή μέρος της που υπερβαίνει την αναλογία της εταιρικής συμμετοχής του, έναντι των λοιπών συνυπόχρεων, δηλαδή κατά των άλλων συνεταίρων, αλλά κατ' αρχήν και κατά της εταιρίας (ΑΚ 487, 488). Απ' αυτήν μάλιστα μπορεί να αξιώσει την

καταβολή ολόκληρου του ποσού που ο ίδιος κατέβαλε, ενώ στρεφόμενος κατά των συνεταίρων του μπορεί να απαιτήσει το ποσό που αναλογεί στη μερίδα καθενός, αφού προηγουμένως αφαιρέσει αυτό που αναλογεί στη δική του μερίδα.

Συναφώς, γεννάται το ερώτημα, ποιος θα κληθεί πρώτος να εξοφλήσει το χρέος που κατέβαλε ο εταίρος στον εταιρικό δανειστή. Συγκεκριμένα, ερωτάται, αν ο εταίρος που κατέβαλε μπορεί να επιλέξει ελεύθερα και κατά την κρίση του μεταξύ του νομικού προσώπου της εταιρίας αφενός και των συνεταίρων του αφετέρου. Κατά την νομολογία, ο εναγόμενος αναγωγικά συνεταίρος είναι υποχρεωμένος να καταβάλει το ποσό που του αναλογεί, επειδή απέναντι στο συνεταίρο που κατέβαλε ίστανται στο ίδιο επίπεδο τόσο η ομόρρυθμη εταιρία, όσο και οι υπόλοιποι συνεταίροι του (χωρίς όμως να ευθύνονται εις ολόκληρον απέναντι στον εταίρο που εξόφλησε τον εταιρικό δανειστή, αφού στις εσωτερικές σχέσεις δεν υφίσταται, εκτός από αντίθετη συμφωνία, οφειλή εις ολόκληρον) (Παναγιώτου Π. Κ., 2011). Αντίθετα, στη θεωρία επικρατεί η άποψη ότι ο εταίρος, που εξόφλησε εν όλω ή εν μέρει τον εταιρικό δανειστή, υποχρεούται να επιδιώξει την είσπραξη του χρέους, πρώτα από την εταιρία και, μόνο αν η προσπάθεια του αυτή δεν τελεσφορήσει, από τους λοιπούς εταίρους. Η θέση αυτή θεμελιώνεται στην αρχή της καλής πίστης, όπως αυτή εξειδικεύεται στο πεδίο του εμπορικού δικαίου, προσλαμβάνοντας την ειδικότερη μορφή της υποχρέωσης πίστεως (για την οποία θα γίνει λόγος στον οικείο τόπο), αλλά και στο ότι ουσιαστικά η ευθύνη των εταίρων είναι για ξένο χρέος, δηλαδή του νομικού προσώπου της εταιρίας (Αθανασίου, 2013).

Έτσι λοιπόν σε μια ομόρρυθμη εταιρία με τρεις ομόρρυθμους εταίρους, που συμμετέχουν ισομερώς (κατά $1/3$ ο καθένας) στα κέρδη και τις ζημίες της εταιρίας, ευθύνονται εις ολόκληρον για τις εταιρικές υποχρεώσεις το νομικό πρόσωπο της εταιρίας και παράλληλα μαζί της και οι τρεις ομόρρυθμοι εταίροι. Ο τρίτος (δανειστής), που έχει απαίτηση κατά της εταιρίας αξίας 150.000 €, μπορεί να στραφεί κατά της εταιρίας και οποιουδήποτε εταίρου - κατά την ελεύθερη επιλογή του- και να απαιτήσει την καταβολή ολόκληρης της οφειλής. Ο εταίρος, που εξόφλησε τον εταιρικό δανειστή, πρέπει, σύμφωνα με την καλή

πίστη, να στραφεί πρώτα κατά της εταιρίας για όλο το ποσό των 150.000 € και, αν η εταιρία δεν του το αποδώσει ολόκληρο, θα στραφεί κατά των άλλων δύο συνεταίρων του. Απ' αυτούς όμως θα απαιτήσει το ποσό των 50.000 € από τον καθένα, διότι η εταιρική συμμετοχή ανέρχεται στο 1/3 και έχει αφαιρεθεί το 1/3 (50.000 €) που αναλογεί στον ίδιο.¹⁹

Το δικαίωμα αναγωγής, αντίθετα, δεν ισχύει υπέρ του νομικού προσώπου της εταιρίας. Δηλαδή, η ομόρρυθμη εταιρία, εξοφλώντας εταιρικό δανειστή, δεν μπορεί να στραφεί αναγωγικά κατά των μελών της ομόρρυθμων εταίρων και να ζητήσει το σχετικό ποσό, διότι στην περίπτωση αυτή η εταιρία έχει εξοφλήσει ίδιο (δικό της) χρέος (Παναγιώτου, 2011).

➤ **Συνέπειες της ευθύνης των ομόρρυθμων εταίρων**

Η φερεγγυότητα, που προσδίδει στην ομόρρυθμη εταιρία η κατά το άρθρο 22 ΕμπΝ ευθύνη των ομόρρυθμων εταίρων, ενισχύεται και με ορισμένες άλλες περαιτέρω συνέπειες, που συνιστούν επακόλουθα της ευθύνης αυτής (Περάκης, 2011):

➤ **Εμπορική ιδιότητα ομόρρυθμου εταίρου**

Ο ομόρρυθμος εταίρος, ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας, αποκτά παράγωγα ή κατ'αντανάκλαση την εμπορική ιδιότητα. Καθίσταται δηλαδή έμπορος αποκλειστικά και μόνο λόγω της συμμετοχής του σε μια ομόρρυθμη ή ετερόρρυθμη εταιρία εμπορική, επειδή αυτή ασκεί στην πράξη εμπορικές πράξεις.

---

¹⁹ Εκτός αν ο συνεταίρος που εξόφλησε το δανειστή δεν συμμετέχει στις ζημιές, διότι συνεισφέρει στην εταιρία μόνο την εργασία του (ΑΚ 764 § 2). Τότε θα απαιτήσει και από τους δυο συνεταίρους του αναγωγικά όλο το ποσό που κατέβαλε στον τρίτο.

➤ Συμπτώχευση με την εταιρία

Οι ομόρρυθμοι εταίροι (ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρίας) κηρύσσονται σε πτώχευση, όταν πτωχεύσει και η ομόρρυθμη εταιρία στην οποία μετέχουν, όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο 7 § 4 εδ. α' του Πτωχευτικού Κώδικα (ΠτΚ).

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 920 ΚΠολΔ, χωρεί αναγκαστική εκτέλεση όχι μόνο κατά της εταιρίας, αλλά και κατά των ομόρρυθμων εταίρων, βάσει εκτελεστού τίτλου που έχει εκδοθεί κατά της ομόρρυθμης (ή ετερόρρυθμης) εταιρίας. Και η διάταξη αυτή -όπως και η προηγούμενη του άρθρου 7 § 4 εδ. α' ΠτΚ τελεί σε σχέση νομικής ακολουθίας με την ευθύνη των ομόρρυθμων εταίρων, αφού η κατά το άρθρο 22 ΕμπΝ ευθεία, απεριόριστη και εις ολόκληρον ευθύνη τους με το νομικό πρόσωπο της εταιρίας, τους καθιστά «συνοφειλέτες» έναντι των εταιρικών δανειστών.

➤ Η χρονική έκταση της ευθύνης των ομόρρυθμων εταίρων

1. Έναρξη και λήξη της ευθύνης

Σημεία έναρξης και λήξης της κατά το άρθρο 22 ΕμπΝ ευθύνης του ομόρρυθμου εταίρου για τις εταιρικές υποχρεώσεις αποτελούν η κτήση και η απώλεια της εταιρικής ιδιότητας, αντίστοιχα (Περάκης, 2011).

Η ιδιότητα του ομόρρυθμου εταίρου αποκτάται κατά πρωτότυπο και κατά παράγωγο τρόπο. Ειδικότερα (Περάκης, 2011):

Πρωτότυπη κτήση της εταιρικής ιδιότητας λαμβάνει χώρα είτε κατά την ίδρυση της εταιρίας είτε μεταγενέστερα. Κατά την ίδρυση, με τη σύμπραξη στην κατάρτιση της (ιδρυτικής) εταιρικής σύμβασης (του «καταστατικού») και από τη στιγμή της νομότυπης δημοσίευσής της. Μεταγενέστερα -κατά τη διάρκεια της παραγωγικής λειτουργίας της εταιρίας- η εταιρική ιδιότητα αποκτάται με τη λεγόμενη «σύμβαση ή πράξη προσλήψεως», που καταρτίζεται μεταξύ όλων των εταίρων ή του νομικού προσώπου της εταιρίας και του εισερχόμενου και συνιστά

τροποποίηση του καταστατικού, η οποία υπόκειται σε δημοσίευση (Αθανασίου Λ. Ι., 2013).

Κατά παράγωγο τρόπο, η ιδιότητα του ομόρρυθμου εταίρου αποκτάται με συμβατική μεταβίβαση («εκχώρηση») σ' αυτόν της εταιρικής μερίδας άλλου εταίρου. Η δυνατότητα αυτή προϋποθέτει είτε διάταξη του καταστατικού, η οποία να επιτρέπει την εν λόγω μεταβίβαση (παραμερίζοντας την ενδοτικού δικαίου απαγόρευση του άρθρου 761 ΑΚ) είτε τη συναίνεση των λοιπών εταίρων, που εκφράζεται πρακτικά με τη σύμπραξη τους στην καταρτιζόμενη σύμβαση, η οποία υπόκειται ομοίως σε νομότυπη δημοσίευση (βλ. π.κ. § 4, ΙΙ για τη μεταβολή στη σύνθεση της ο.ε.).

Απώλεια της εταιρικής ιδιότητας για τον ομόρρυθμο εταίρο επέρχεται είτε με τη λύση (και εκκαθάριση) της εταιρίας είτε με (εκούσια) αποχώρηση, (ακούσιο) αποκλεισμό (ΑΚ 771), θάνατο, πτώχευση ή απαγόρευση του εταίρου, όταν τα τρία τελευταία γεγονότα αποτελούν λόγο εξόδου του εταίρου από την εταιρία. Μέχρι την κατ' αυτούς τους τρόπους απώλεια της εταιρικής ιδιότητας, παράγεται ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου για τις εταιρικές υποχρεώσεις, που στο μεταξύ γεννώνται. Δεν ευθύνεται βέβαια ο εταίρος για τις υποχρεώσεις που θα γεννηθούν στο μέλλον, μετά την νομότυπη αποχώρηση του από την εταιρία, αν φυσικά η εταιρία συνεχίσει την λειτουργία της.

2. Υποχρέωση και ευθύνη του νέου εταίρου

Ο εταίρος που, σύμφωνα με τα προηγούμενα, εισέρχεται στην εταιρία υπέχει, κυρίως, υποχρέωση καταβολής της εισφοράς του. Η εισφορά αυτή ενσωματώνεται στην υπόλοιπη εταιρική περιουσία και είναι υπέγγυα για όλες τις εταιρικές υποχρεώσεις, δηλαδή τόσο γι' αυτές που θα γεννηθούν μετά, όσο και για όσες είχαν γεννηθεί σε χρόνο προγενέστερο της εισόδου του στην εταιρία (Περάκης, 2011).

Αμφισβήτηση επικρατεί, όμως, σχετικά με την ευθύνη του νεοεισερχόμενου ομόρρυθμου εταίρου για τα πριν την είσοδο του στην εταιρία χρέη. Σύμφωνα με

μια πρώτη άποψη, ο νέος εταίρος ευθύνεται μόνο για τα χρέη της εταιρίας, που δημιουργήθηκαν μετά την είσοδο του στην εταιρία, εκτός αν υπάρχει αντίθετος όρος στη σύμβαση προσλήψεως (Αθανασίου, 2013). Κατ' άλλη άποψη, αντίθετα, ο νέος εταίρος ευθύνεται για τα χρέη της εταιρίας που έχουν δημιουργηθεί πριν από την είσοδο του στην εταιρία, εκτός αν υπάρχει διαφορετική πρόβλεψη στο καταστατικό ή στην πράξη προσλήψεως. Στην περίπτωση αυτή ο νέος εταίρος, που εξόφλησε εταιρικό χρέος, ασκώντας το δικαίωμα αναγωγής, θα ζητήσει ολόκληρο το ποσό που κατέβαλε στον τρίτο όχι μόνο από το νομικό πρόσωπο της εταιρίας αλλά και από τους συνεταίρους του (ΑΚ 487 § 1). Με τη δεύτερη αυτή άποψη συντάσσεται και η νεότερη νομολογία.

3. Παραγραφή της ευθύνης του

Η ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου διατηρείται και μετά τη λύση της εταιρίας ή τη, με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, έξοδο του από την εταιρία και τη συνακόλουθη απώλεια της εταιρικής του ιδιότητας. Η ευθύνη φυσικά δεν παύει ούτε για το νομικό πρόσωπο της εταιρίας, το οποίο δεν μπορεί να ολοκληρώσει την εκκαθάριση και κατ' ακολουθία να πάψει να υπάρχει ως νομικό πρόσωπο, εφόσον θα έχει ακόμα υποχρεώσεις. Η ευθύνη όμως αυτή του εταίρου δεν είναι χρονικά απεριόριστη. Παύει πέντε έτη μετά την απώλεια της εταιρικής ιδιότητας, δηλαδή με τη συμπλήρωση της ειδικής βραχυπρόθεσμης παραγραφής, την οποία καθιερώνει ο ΕμπΝ στο άρθρο 64. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, οι απαιτήσεις των εταιρικών δανειστών «κατά συνεταίρων μη εκκαθαριστών, κατά χηρών ή των κληρονόμων αυτών ή παντός άλλου έχοντος δικαίωμα, παραγράφονται πέντε έτη μετά την προθεσμίαν ή μετά την διάλυσιν της εταιρίας ...». Το γράμμα του νόμου αναφέρεται στη λύση της εταιρίας. Όπως όμως η κρατούσα γνώμη ερμηνεύει τη διάταξη, η πενταετής παραγραφή ισχύει και στην περίπτωση εξόδου του ομόρρυθμου εταίρου από την εταιρία. Για την έναρξη της πενταετούς αυτής παραγραφής απαιτείται -πέραν από τις γενικές προϋποθέσεις του άρθρου 251 ΑΚ- η νομότυπη δημοσίευση της λύσης της εταιρίας ή της εξόδου του εταίρου από την εταιρία (Περάκης, 2011).

Με το μέτρο αυτό της πενταετούς παραγραφής το δίκαιο, για λόγους επιείκειας προς τον πρώην ομόρρυθμο εταίρο, αφενός αμβλύνει την αυστηρότητα της απεριόριστης και εις ολόκληρον ευθύνης του και αφετέρου του δίνει τη δυνατότητα να ξεκαθαρίσει σχετικά γρήγορα τις υποχρεώσεις του και να επιδοθεί σε νέες οικονομικές δραστηριότητες.

Κεφάλαιο 4^ο

Η γραφειοκρατικές διαδικασίες για την ίδρυση της Ο.Ε.

4.1. Εισαγωγή

Με τις διατάξεις του άρθρου 29 του ν. 1642/86 όπως αυτό τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 4 του αρθρ. 34 του ν. 2648/1998(ΙΦΕΚ 238/Α) κάθε πρόσωπο (ημεδαπό και αλλοδαπό) φυσικό, νομικό ή ένωση προσώπων που ασκεί οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα στην Ελλάδα υποχρεούται να υποβάλλει δήλωση έναρξης εργασιών πριν από την πραγματοποίηση οποιασδήποτε συναλλαγής στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας, εκτός της μίσθωσης ακινήτου (Εκτός αν η μίσθωση πραγματοποιείται από προσωπική εταιρία ή Α.Ε. οπότε απαιτείται η έναρξη του Νομικού Προσώπου σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις) (Καραγιάννης και συνεργάτες, 2012) .

Πιο συγκεκριμένα για τα νομικά πρόσωπα, η δήλωση έναρξης εργασιών μπορεί να υποβληθεί χωρίς την επιβολή κυρώσεων μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη νόμιμη σύσταση τους με την προϋπόθεση πάντα ότι δεν έχουν πραγματοποιήσει στο μεταξύ καμιά συναλλαγή. Ειδικότερα χρόνος νόμιμης σύστασης (Καραγιάννης και συνεργάτες, 2012):

- Προκειμένου για ΟΕ και ΕΕ είναι η ημερομηνία δημοσίευσης περίληψης του καταστατικού τους στο οικείο βιβλίο του αρμόδιου Πρωτοδικείου όπου η έδρα της εταιρίας.
- Προκειμένου για ΕΠΕ η ημερομηνία δημοσίευσης στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης (τεύχος Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) της ανακοίνωσης για την καταχώρηση στο μητρώο Ε.Π.Ε. του καταστατικού τους.
- Προκειμένου για Α.Ε. η ημερομηνία καταχώρησης στο μητρώο Α.Ε. της διοικητικής απόφασης για τη σύσταση της εταιρείας και έγκριση του καταστατικού της που τηρείται στην Υπηρεσία Εμπορίου της Νομαρχίας που υπάγεται Διοικητικά η έδρα της εταιρίας.

4.2. Η διαδικασία για την ίδρυση της ομόρρυθμης εταιρίας

Για την ίδρυση ομόρρυθμης εταιρίας απαιτείται κατάρτιση συμβάσεως, η οποία, καθώς με τις διατάξεις της συγκροτείται και δομείται η οργάνωση της ιδρυόμενης εταιρίας ως νομικού προσώπου και καθορίζεται το πλαίσιο της λειτουργίας της, όπου καλείται καταστατικό.

Τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την ίδρυση της Ο.Ε. συνοψίζονται στα παρακάτω (Καραγιάννης και συνεργάτες, 2012):

- Τίτλος κυριότητας ή μισθωτήριο συμβόλαιο ή υπεύθυνη δήλωση ν. 1599/86 περί δωρεάν παραχώρησης χώρου για κάθε επαγγελματική εγκατάσταση (κεντρικού, υποκαταστήματος, αποθήκης κλπ).
- Βεβαίωση εγγραφής ή απαλλαγής των μελών της Ο.Ε. ή Ε.Ε. από Ασφαλιστικό Φορέα (Ο.Α.Ε.Ε. «Τ.Ε.Β.Ε-Τ.Α.Ε.-Τ.Σ.Α.»-Ι.Κ.Α. κ.λ.π.).
- Βεβαίωση εγγραφής ή απαλλαγής των μελών της Ο.Ε. ή Ε.Ε. από Επιμελητήριο, όπου ρητά από διάταξη νόμου απαιτείται.
- Καταστατικό δημοσιευμένο στο οικείο Πρωτοδικείο.

- Α.Φ.Μ. των μελών της Ο.Ε. και Ε.Ε. (φυσικών και νομικών προσώπων) εφόσον δεν διαθέτουν, με τις διαδικασίες που περιγράφονται στο Πρώτο Μέρος.

Οι εκπρόσωποι των Ο.Ε. και Ε.Ε. υποβάλλουν στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. εντός 30 ημερών από την ημερομηνία δημοσίευσης του καταστατικού τους τα έντυπα. Τα απαραίτητα έντυπα δηλώσεων όσον αφορά στην ίδρυση της εταιρίας συνοψίζονται στα παρακάτω (Καραγιάννης και συνεργάτες, 2012):

1. Μ3-Δήλωση Έναρξης / Μεταβολής Εργασιών Μη Φυσικού προσώπου.
2. Μ7 - Δήλωση Σχέσεων Φορολογουμένου

Δηλώνεται τουλάχιστον ο διαχειριστής, καθώς και άλλες σχέσεις της Ο.Ε. ή Ε.Ε. με άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων που απορρέουν από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.

3. Μ8-Δήλωση Μελών Μη Φυσικού Προσώπου

Δηλώνονται τα μέλη της Ο.Ε. ή της Ε.Ε., το είδος και το ποσοστό συμμετοχής τους και κατά περίπτωση τις δηλώσεις: Μ6-Μ10-Μ11 –Μ12, όπου:

4. Μ6-Δήλωση δραστηριοτήτων επιχείρησης.

Υποβάλλεται μόνον εφόσον δεν επαρκεί ο χώρος του εντύπου Μ2.

5. Μ10-Δήλωση Εγκατάστασης Εσωτερικού

Εφόσον δηλωθούν εγκαταστάσεις (υποκαταστήματα-αποθήκες) στο εσωτερικό της χώρας.

6. Μ11 -Δήλωση Εγκατάστασης Εξωτερικού

Εφόσον δηλωθούν εγκαταστάσεις εκτός Ελλάδας (υποκαταστήματα).

7. Μ12-Δήλωση Πωλήσεων από Απόσταση

Εφόσον πραγματοποιούνται πωλήσεις από την Ελλάδα σε άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε. και φορολογούνται στο άλλο Κράτος-Μέλος.

Η Δ.Ο.Υ. αφού ελέγξει τις υποβαλλόμενες δηλώσεις και δικαιολογητικά καθώς και τον επαγγελματικό χώρο (αυτοψία από ελεγκτή της Δ.Ο.Υ.), χορηγεί εντός 3 ημερών τη βεβαίωση έναρξης εργασιών της επιχείρησης.

Όλες οι δηλώσεις συμπληρώνονται σύμφωνα με τις αναγραφόμενες όπισθεν των εντύπων οδηγίες, υποβάλλονται εις απλούν και επέχουν θέση υπεύθυνης δήλωσης του άρθρου 8 του ν. 1599/86. Οι πιο πάνω δηλώσεις και δικαιολογητικά υποβάλλονται από το νόμιμο εκπρόσωπο της Ο.Ε. ή Ε.Ε. ή από τρίτο πρόσωπο εξουσιοδοτημένο από αυτόν με θεωρημένο το γνήσιο της υπογραφής (Καραγιάννης και συνεργάτες, 2012).

4.2.1. Το κόστος ίδρυσης της Ο.Ε.

Όσον αφορά στο κόστος ίδρυσης της Ο.Ε. ισχύουν τα παρακάτω στοιχεία:

- Την εισφορά υπέρ του Ταμείου Νομικών (0,5% επί του κεφαλαίου της εταιρείας).
- Το Γραμμάτιο Κόστους Σύστασης Εταιρείας (50 ΕΥΡΩ). Εφόσον οι ιδρυτές είναι πάνω από 3, το κόστος προσαυξάνεται με 5 ευρώ για κάθε επιπλέον ιδρυτή.
- Το Γραμμάτιο Κόστους Σύστασης της Εταιρείας δεν επιστρέφεται.
- Το δικαίωμα εγγραφής στον ΟΑΕΕ που ανέρχεται στο 50% του ασφαλιστρου του κλάδου σύνταξης της τρίτης ασφαλιστικής κατηγορίας των νέων ασφαλισμένων-κατ. 003 (περίπου 111 ευρώ).
- Το κόστος εγγραφής στο επιμελητήριο, το οποίο καθορίζεται από το κάθε Επιμελητήριο.
- Το τέλος καταχώρησης Γ.Ε.Μ.Η (10 ΕΥΡΩ).
- Το Τέλος υπέρ του Ταμείου Προνοίας Δικηγόρων Αθηνών, το οποίο για τη σύσταση ομορρυθμών, ετερορρυθμών με κεφάλαιο από 586,94 και

άνω ανέρχεται σε ποσοστό 1% επί του κεφαλαίου που αναγράφεται στο καταστατικό. Επιπλέον εισπράττεται χαρτόσημο 3,6% επί του ανωτέρω 1%. Εάν το κεφάλαιο είναι έως 586,94 εισπράττεται μόνο ποσό 5,80.

- Φόρος Συγκέντρωσης Κεφαλαίου (1% επί του κεφαλαίου που αναγράφεται στο καταστατικό).

4.2.2. Προϋποθέσεις ίδρυσης της ομόρρυθμης εταιρίας

Οι προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέξουν για να συσταθεί η ομόρρυθμη εταιρία είναι (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012):

➤ Σύμπραξη δυο προσώπων

Το καταστατικό, ως (εταιρική) σύμβαση, θα πρέπει να καταρτιστεί μεταξύ δύο τουλάχιστον προσώπων, φυσικών ή νομικών. Τα πρόσωπα αυτά θα γίνουν έμποροι από τη στιγμή που θα εισέλθουν νομότυπα στην ομόρρυθμη εταιρία, εφόσον αυτή ασκήσει εμπορικές πράξεις. Γι' αυτό θα πρέπει να έχουν εμπορική ικανότητα, δυνατότητα δηλαδή να αποκτήσουν οι ίδιοι την εμπορική ιδιότητα.

Τα φυσικά πρόσωπα είναι ικανά να ασκούν εμπορία, άρα και να καταστούν ομόρρυθμοι εταίροι, αν έχουν πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, την οποία αποκτούν όταν συμπληρώσουν το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους (ΑΚ 127). Αν λοιπόν ανήλικος θέλει να συμπράξει στην ίδρυση ομόρρυθμης εταιρίας, θα πρέπει να αντιπροσωπευθεί από το νόμιμο αντιπρόσωπο του (γονέα), που υποχρεούται (άρθρο 1526 ΑΚ) να τηρήσει την προβλεπόμενη από το άρθρο 1624 § 1 ΑΚ διαδικασία (προηγούμενη άδεια από το δικαστήριο) (Σινανιώτη - Μαρούδη, 2010).

Τα νομικά πρόσωπα έχουν εμπορική ικανότητα αν: α) έχουν συσταθεί με τη μορφή εταιρίας του εμπορικού μας δικαίου (αρχή του κλειστού αριθμού των εταιριών) και β) διαθέτουν νομική προσωπικότητα, διότι τότε μόνο μπορούν να γίνουν έμποροι.

➤ Εταιρική σύμβαση

1. Έγγραφος συστατικός τύπος

Η εταιρική σύμβαση, που περιέχει τους όρους λειτουργίας της εταιρίας και ονομάζεται καταστατικό, καταρτίζεται εγγράφως (άρθρα 63 ΑΚ, 39 ΕμπΝ και 5 § 1 περ. α' ν. 3853/2010) και το έγγραφο αποτελεί συστατικό τύπο, σύμφωνα και με τη ρύθμιση του άρθρου 15 § 1 περ. α' ν. 3419/2005, κατά την οποία και η ομόρρυθμη εταιρία αποκτά νομική προσωπικότητα από τη νομότυπη καταχώρηση της στο Γ.Ε.ΜΗ. Είναι έγγραφο ιδιωτικό, εκτός αν το είδος της εισφοράς, λόγω του αντικειμένου της, απαιτεί δημόσιο έγγραφο, οπότε και το καταστατικό θα περιβληθεί τον τύπο του δημοσίου εγγράφου. Έτσι, π.χ., όταν στην υπό ίδρυση ομόρρυθμη εταιρία εισφέρεται ακίνητο κατά κυριότητα, το καταστατικό της εταιρίας πρέπει να υποβληθεί στον συμβολαιογραφικό τύπο, επειδή η μεταβίβαση ακινήτου γίνεται με συμβολαιογραφικό έγγραφο (άρθρο 033 ΑΚ) (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

2. Περιεχόμενο

Στην ομόρρυθμη εταιρία, αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στην ανώνυμη (άρθρο 2 κ.ν. 2190/20), στην εταιρία περιορισμένης ευθύνης (άρθρα 6 §§ 2 και 3 ν. 3190/1955) και τον αστικό συνεταιρισμό (άρθρο 1 § 4 ν. 1667/1986), το περιεχόμενο της εταιρικής σύμβασης δεν καθορίζεται περιοριστικά από το νόμο. Στο άρθρο 43ι ΕμπΝ καθορίζονται μόνο τα στοιχεία που πρέπει να υπάρχουν στην περίληψη του καταστατικού, την υποκείμενη σε δημοσιότητα, χωρίς ωστόσο η διάταξη αυτή να θεωρείται ότι αποτελεί δέσμευση για το αναγκαίο ή μη των στοιχείων που περιλαμβάνει. Η ομόρρυθμη εταιρία, λόγω του τύπου της αλλά και της ρύθμισης της από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα για την αστική εταιρία (αναλογική εφαρμογή άρθρων 741 - 784 ΑΚ) παρέχει στους ιδρυτές της τη δυνατότητα να ρυθμίσουν τη λειτουργία της με αρκετή ευελιξία, αρκεί οι όροι που θα θέσουν στο καταστατικό να μην προσκρούουν σε κανόνα αναγκαστικού δικαίου (π.χ. στο 22 ΕμπΝ). Εξάλλου, αν δεν υπάρχουν όροι στο καταστατικό

για θέματα που ρυθμίζονται από το νόμο, θα ισχύσουν οι σχετικές διατάξεις αυτού (Σινανιώτη - Μαρούδη, 2010).

Υποχρεωτικά στοιχεία που πρέπει να περιέχει το καταστατικό της ομόρρυθμης εταιρίας, ώστε να είναι έγκυρο ως εταιρική σύμβαση, είναι: α) τα ονοματα των εταίρων και τα υπόλοιπα στοιχεία που τους εξατομικεύουν και β) κυρίως ο κοινός εμπορικός σκοπός της εταιρίας. Η αναγκαιότητα της αναφοράς του σκοπού της ομόρρυθμης εταιρίας στην καταστατική της σύμβαση συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 20 ΕμπΝ και 61, 741, 784 εδ. 1 και 772 ΑΚ γ) ο καθορισμός της έδρας της ομόρρυθμης εταιρίας, παρ' όλο που αν λείπει ως έδρα της εταιρίας θεωρείται ο τόπος όπου λειτουργεί η διοίκηση της (ΑΚ 64). Ο προσδιορισμός όμως αυτός υπηρετεί πρακτικές ανάγκες, κυρίως μετά τη λειτουργία του Γ.Ε.ΜΗ. (αρμοδιότητα Επιμελητηρίου, Δικαστηρίων, Δ.Ο.Υ. κλπ.).

Στα προαιρετικά στοιχεία του καταστατικού, δηλαδή σ' αυτά που αν δεν υπάρχουν ως περιεχόμενο του καταστατικού αναπληρώνονται από τις σχετικές διατάξεις του νόμου και δεν επιδρούν στο κύρος της εταιρικής σύμβασης, ανήκουν η επωνυμία, ο τρόπος διαχείρισης και εκπροσώπησης της εταιρίας, οι εισφορές, η διάρκεια, οι λόγοι λύσης και ο τρόπος εκκαθάρισης της εταιρίας (Περάκης, 2011).

3. Επωνυμία της ομόρρυθμης εταιρίας

Όπως κάθε φυσικό πρόσωπο έχει το αστικό του όνομα, το οποίο το εξατομικεύει και το διακρίνει από τα άλλα, έτσι και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που ασκεί εμπορία, πρέπει υποχρεωτικά να έχει την (εμπορική) επωνυμία του, που θα το διακρίνει κατά την άσκηση της εμπορικής του δραστηριότητας (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

Η επωνυμία της ομόρρυθμης εταιρίας σχηματίζεται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 21 ΕμπΝ, από τα ονόματα όλων των συνεταίρων. Ο κανόνας αυτός ισχύει όταν στο καταστατικό δεν καθορίζεται η επωνυμία. Στην πράξη όμως η

επωνυμία περιλαμβάνει είτε το ονοματεπώνυμο όλων των εταίρων ή μόνο ορισμένων απ' αυτούς ή και ενός μόνον εταίρου. Στις δύο τελευταίες περιπτώσεις, θα πρέπει να υπάρχει ένδειξη στην επωνυμία που να υποδηλώνει την εταιρική συνεργασία με άλλους συνεταίρους. Τέτοιες ενδείξεις, που έχουν καθιερωθεί από μακροχρόνια πρακτική, αποτελούν οι λέξεις «και Σ/α» («Συντροφία»), «και υιοί», «και αδελφοί» κλπ. Επίσης η ένδειξη του τύπου της εταιρίας «Ομόρρυθμη εταιρία» ή «Ο.Ε» τίθεται στην επωνυμία, παρ' όλο που δεν απαιτείται αναγκαστικά από το ισχύον δίκαιο (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

Η επιλεγόμενη από τους εταίρους επωνυμία της ομόρρυθμης εταιρίας πρέπει να ανταποκρίνεται στις επιταγές τεσσάρων κυρίως αρχών: της αλήθειας, της διάρκειας, της ενότητας και του ευδιάκριτου.

Η πρώτη αρχή, που θεμελιώνεται ατελώς στο άρθρο 21 ΕμπΝ, απαιτεί η επωνυμία να ανταποκρίνεται στα αληθή στοιχεία των εταίρων και αποβλέπει στην ενημέρωση των τρίτων για τον τύπο της εταιρίας και την προστασία τους από τον κίνδυνο παραπλάνηση και σύγχυσης σχετικά με το φορέα της εταιρικής επιχείρησης.

Η δεύτερη αρχή (της διάρκειας), που σκοπό έχει να διαφυλαχτεί η καλή φήμη και η οικονομική αξία που έχει αποκτήσει η εταιρία στις συναλλαγές, περιορίζει την καθολική εφαρμογή της αρχής της αλήθειας, επιτρέποντας να διατηρείται η επωνυμία ίδια, παρ' όλο που αυτή δεν ανταποκρίνεται πλέον στην πραγματικότητα που έχει διαμορφωθεί. Η απόκλιση αυτή της επωνυμίας με την πραγματική σύνθεση της εταιρίας προκύπτει όταν π.χ. ο εταίρος, του οποίου το όνομα υπάρχει στην επωνυμία, αποβιώσει. Τότε, όμως, για τη διατήρηση της επωνυμίας θα πρέπει να συναινέσουν οι κληρονόμοι του (άρθρο 2 § 2 ν.δ. 28.47 7.5.1923), εκτός αν υπάρχει σχετική επιτρεπτική ρήτρα στο καταστατικό. Διαφορετικά αντιμετωπίζεται η παρεμφερής περίπτωση της εν ζωή αποχώρησης (ή του αποκλεισμού) εταίρου από την ομόρρυθμη εταιρία. Τότε, όμως, το όνομα του εταίρου που αποχώρησε (ή αποκλείστηκε) θα πρέπει κατ' αρχήν να

διαγραφεί από την επωνυμία με τροποποίηση του καταστατικού (Σινανιώτη - Μαρούδη, 2010).

Η τρίτη αρχή (της ενότητας) επιτάσσει η εταιρία να συναλλάσσεται με μια μόνο επωνυμία, ανεξάρτητα από τον αριθμό των επιχειρήσεων που ασκεί.

Η αρχή του ευδιάκριτου, τέλος, αναφέρεται στη λειτουργία της επωνυμίας και ως διακριτικού γνωρίσματος και δηλώνει ότι αυτή θα πρέπει να διακρίνει με σαφήνεια την εταιρία, κατά την άσκηση της εμπορικής της δραστηριότητας, και προς το σκοπό αυτό πρέπει να διαφέρει «ευδιάκριτα» από τις άλλες επωνυμίες, που χρησιμοποιούνται στις εμπορικές συναλλαγές (Περάκης, 2011).

Ο έλεγχος της επωνυμίας της ομόρρυθμης εταιρίας (όπως και γενικότερα όλων των επωνυμιών) ανήκε στα Επιμελητήρια, τα οποία, θεωρούσαν το καταστατικό και καταχωρούσαν την επωνυμία στο πρωτόκολλο επωνυμιών ώστε να προχωρήσει περαιτέρω η διαδικασία ίδρυσης της εταιρίας εφόσον διαπίστωναν ότι η υπό καταχώρηση συγκεκριμένη επωνυμία δεν συνέπιπτε με άλλη ήδη κατατεθειμένη και επομένως δεν μπορούσε να προξενήσει σύγχυση στο καταναλωτικό κοινό. Σήμερα, μετά την εισαγωγή του Γ.Ε.ΜΗ. στο εσωτερικό μας δίκαιο (ν. 3419/2005 και 3853/2010), το καθήκον αυτό ανήκει στις «Υπηρεσίες Μιας Στάσης» (δηλαδή στις αρμόδιες υπηρεσίες του Γ.Ε.ΜΗ., στα ΚΕΠ και στους συμβολαιογράφους, σύμφωνα με τα άρθρα 4 § 1 κ' αα, 5 § 1 γ και § 2 γ ν. 3853/2010 και το άρθρο 5 § 3 ν. 3419/2005), οι οποίες, μέσω του συστήματος Γ.Ε.ΜΗ., προβαίνουν ηλεκτρονικά σε προέλεγχο και προέγκριση χρήσης της επωνυμίας (και του διακριτικού τίτλου) της ιδρυόμενης εταιρίας (άρθρο 6 § 1 ΚΥΑ) (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

➤ Δημοσιότητα

1. Υπηρεσίες Μιας Στάσης - Διαδικασία

Η τελευταία προϋπόθεση που πρέπει να συντρέξει για να ολοκληρωθεί η ίδρυση της ομόρρυθμης εταιρίας, ώστε να αποκτήσει αυτή τη νομική της προσωπικότητα, και να εισέλθει στο παραγωγικό της στάδιο, είναι να υποβληθεί

στη δημοσιότητα που απαιτείται από το νόμο. Μέχρι τις 4.4.2011 τη δημοσιότητα της ομόρρυθμης καθόριζαν τα άρθρα 42 - 44 ΕμπΝ και ορισμένοι ειδικοί νόμοι και ελάμβανε χώρα στο Πρωτοδικείο της έδρας της εταιρίας. Ήδη όμως από την προαναφερθείσα ημερομηνία η διαδικασία ίδρυσης της άλλαξε. Καθορίζεται από τους νόμους 3419/2005 «Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ) και εκσυγχρονισμός της επιμελητηριακής νομοθεσίας», 3853/2010 «Απλοποίηση διαδικασιών σύστασης προσωπικών και κεφαλαιουχικών εταιριών και άλλες διατάξεις» καθώς και από την Κοινή Υπουργική απόφαση (Κ.Υ.Α.) Κ 1 -802/23-3-2011. Σύμφωνα με τα παραπάνω νομοθετήματα η σύσταση όλων των εταιριών ανήκει πλέον στην αρμοδιότητα των «Υπηρεσιών Μιας Στάσης» «One Stop Shop». Υπηρεσίες Μιας Στάσης είναι οι αρμόδιες υπηρεσίες του Γενικού Εμπορικού Μητρώου (Γ.Ε.ΜΗ.), που εδρεύουν στα Επιμελητήρια της Χώρας, τα πιστοποιημένα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) και οι εξουσιοδοτημένοι συμβολαιογράφοι, για τις περιπτώσεις που απαιτείται συμβολαιογραφικό έγγραφο (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

Οι δύο πρώτες από τις προαναφερόμενες υπηρεσίες ορίζονται κατ' αρχήν αρμόδιες για τη σύσταση ομόρρυθμων και ετερόρρυθμων απλών εταιριών (άρθρο. 2 περ. α υπό αα, ν. 3853/2010). Κατ' εξαίρεση ως αρμόδιος ορίζεται ο συμβολαιογράφος, που έχει συντάξει και το συμβολαιογραφικό έγγραφο σύστασης (καταστατικό) των εταιριών αυτών (αρ. 2 περ. α' υπό ββ ν. 3853/2010), στις περιπτώσεις που απαιτείται από το νόμο (Σινανιώτη - Μαρούδη, 2010).

Ενώπιον των υπηρεσιών μιας Στάσης θα πρέπει οι εταίροι ή εξουσιοδοτημένο απ' αυτούς πρόσωπο, να καταθέσουν τα αναφερόμενα στο άρθρο 5 § 1 ν. 3853/2010 δικαιολογητικά, αφού προηγουμένως δώσουν προς την Υπηρεσία Μιας Στάσης έγγραφη εντολή, προκειμένου αυτή να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες προς σύσταση της ομόρρυθμης εταιρίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του παραπάνω νόμου. Πρέπει λοιπόν να καταθέσουν: Το συμφωνητικό σύστασης της εταιρίας, υπογεγραμμένη αίτηση καταχώρισης της εταιρίας στο Γ.Ε.ΜΗ, αίτηση καταχώρισης της επωνυμίας στο οικείο επιμελητήριο και εγγραφής της

εταιρίας ως μέλους του επιμελητηρίου, δήλωση Φόρου Συγκέντρωσης Κεφαλαίου και άμεση εξόφληση του, μισθωτήριο συμβόλαιο ή τίτλο κυριότητας (ιδιοκτησίας) ή υπεύθυνη δήλωση δωρεάν παραχώρησης του συγκεκριμένου χώρου όπου θα εγκατασταθεί η εταιρία, αιτήσεις και απαραίτητα έντυπα για τη χορήγηση αριθμού φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ) και την εγγραφή των εταίρων και διαχειριστών στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

Από την πλευρά της τώρα η Υπηρεσία Μιας Στάσης αυθημερόν ή την επόμενη εργάσιμη μέρα, είναι υποχρεωμένη, σύμφωνα με την § 2 του άρθρου 5 ν. 3853/2010, να ελέγξει αφενός αν οι σχετικές αιτήσεις και τα έγγραφα της § 1 είναι πλήρη, νομότυπα και έχουν υποβληθεί από πρόσωπα που νομιμοποιούνται να τα υποβάλουν και αφετέρου να προβεί σε προέλεγχο της επωνυμίας - μέσω των ηλεκτρονικών αρχείων του Γ.Ε.ΜΗ - και να χορηγήσει προέγκριση χρήσης της επωνυμίας. Αν όμως η προτεινόμενη από την εταιρία επωνυμία «προσκρούει» σε ήδη καταχωρημένη (π.χ. λόγω μεγάλης ομοιότητας των δύο), τότε θα πρέπει να ενημερώσει τους ενδιαφερομένους ώστε να διορθώσουν την επωνυμία, τροποποιώντας τον σχετικό όρο του καταστατικού. Επιπλέον η Υπηρεσία Μιας Στάσης εισπράττει το Γραμμάτιο Ενιαίου Κόστους Σύστασης (το οποίο αντικατέστησε όλα τα επιμέρους τέλη ίδρυσης εταιριών) και όλες τις άλλες χρηματικές καταβολές (χαρτόσημα, κόστος εγγραφής στα επιμελητήρια, τέλος καταχώρησης στο Γ.Ε.ΜΗ., φόρο συγκέντρωσης κεφαλαιουχικό έγγραφο αν το επιθυμούν οι συμβαλλόμενοι, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 § 2 και 9 § 1 της ΚΥΑ Κ 1 - 802/24-3-2011).

Επίσης, όπως ορίζει το άρθρο 12 ν. 3853/2010, μπορούν οι ιδρυτές όλων των εταιριών να χρησιμοποιήσουν προτυποποιημένα καταστατικά, με τους όρους και τις διακρίσεις που το συγκεκριμένο άρθρο θέτει. 3. Β.(αναλυτικά άρθρο 4 § 1, Ββ της ΚΥΑ. , τέλος Επιτροπής Ανταγωνισμού κ.ά.). Επίσης καταχωρεί τα στοιχεία της νέας επιχείρησης στο Γ.Ε.ΜΗ., εκδίδει Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) της εταιρίας (μέσω σύνδεσης με το Taxis), συνδέει την επιχείρηση ηλεκτρονικά με τους ασφαλιστικούς φορείς και οικείους

οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης ώστε να χορηγηθεί ΑΜΚΑ στους εταίρους και διαχειριστές. Όλες αυτές οι ενέργειες πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά, με τον τρόπο που ορίζεται λεπτομερώς στα άρθρα 15 επόμε. της ΚΥΑ, αφού το πληροφοριακό σύστημα των Υπηρεσιών Μιας Στάσης συνδέεται ηλεκτρονικά με τη Βάση Δεδομένων και το πληροφοριακό σύστημα του Γ.Ε.ΜΗ, και αυτό (Γ.Ε.ΜΗ) είναι συνδεδεμένο με τα Υπουργεία Οικονομικών, Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας, τις Περιφέρειες, τα Δικαστήρια, τις Εφορίες, τα Ασφαλιστικά Ταμεία (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

Σύμφωνα με όσα μέχρι τώρα σημειώσαμε καθίσταται φανερός ο σκοπός του νομοθέτη, που δεν είναι άλλος από την ανάγκη ίδρυσης της ομόρρυθμης εταιρίας (καθώς και όσων εταιριών συμπεριλαμβάνονται στο σύστημα Γ.Ε.ΜΗ.) σε ελάχιστο χρονικό διάστημα («αυθημερόν»). Για το λόγο αυτό και ο χρόνος που παρέχεται στους ιδρυτές να διορθώσουν τυχόν λάθη, ελλείψεις ή αντιφάσεις στα έγγραφα, που έχουν καταθέσει ενώπιον της Υπηρεσίας Μιας Στάσης, προκειμένου να ιδρυθεί η εταιρία τους, είναι το ίδιο σύντομος: δύο εργάσιμες ημέρες από τη στιγμή που θα ειδοποιηθούν μέσω τηλεομοιοτυπίας ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για να διορθώσουν τα σχετικά ελαττώματα ή δέκα εργάσιμες ημέρες, αν υπάρχουν ειδικές συνθήκες. Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει χωρίς να γίνουν οι διορθώσεις, η εταιρία δεν καταχωρείται στο Γ.Ε.ΜΗ. και άρα δεν ιδρύεται (άρθρα 5 § 3 ν. 3853/2010, 15 § 1 περ. α ν. 3419/2005 και 4 § 2 ΚΥΑ).

Πέρα από τη ρύθμιση αυτή, για τα τυχόν ελαττώματα των σχετικών εγγράφων, ειδική ρύθμιση περιέχει η ΚΥΑ στο άρθρο 6 §§ 2 και 3 σχετικά με την επωνυμία, την οποία δεσμεύει υπέρ της εταιρίας για την ίδια ημέρα της κατάθεσης («αυθημερόν») και για την επόμενη εργάσιμη. Σε περίπτωση διορθωτέας επωνυμίας, οι ενδιαφερόμενοι ειδοποιούνται όπως και για τη διόρθωση των άλλων ελαττωμάτων. Αν παρέλθουν, και σ' αυτή την περίπτωση, οι δύο ή οι δέκα εργάσιμες ημέρες χωρίς να διορθωθεί η επωνυμία τότε παύει η διαδικασία σύστασης της εταιρίας και η επωνυμία αποδεσμεύεται. Για να αρχίσει πάλι η διαδικασία σύστασης της εταιρίας θα πρέπει να υποβληθεί νέα

αίτηση και να κατατεθούν εκ νέου δικαιολογητικά (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

2. Αδημοσίευτη ομόρρυθμη εταιρία

Αν οι ενδιαφερόμενοι (ιδρυτές) δεν συμμορφωθούν με την παραπάνω υποχρέωση διόρθωσης των ελαττωμάτων, αλλά αρχίσουν να λειτουργούν την εταιρία τους με τις «παρατυπίες» και χωρίς να τηρηθεί η δημοσιότητα, τότε η συγκεκριμένη ομόρρυθμη εταιρία ως αδημοσίευτη είναι ελαττωματική, διότι δεν έχει ολοκληρωθεί η τρίτη προϋπόθεση της νόμιμης ίδρυσης (Περάκης, 2011).

Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις των άρθρων 63, 59 και 180 ΑΚ, θα έπρεπε να επέρχεται η ακυρότητα της εταιρικής σύμβασης, δηλαδή να θεωρείται ότι η εταιρία ουδέποτε υπήρξε, έστω και αν έχει λειτουργήσει. Η συνέπεια αυτή όμως θα ήταν αντίθετη προς τη βούληση των εταίρων που συνέταξαν το άκυρο ή ελλιπές καταστατικό. Κυρίως όμως θα ήταν ανεπιεικές για τα συμφέροντα των τρίτων που έχουν συναλλαγή με την εταιρία. Οι λόγοι αυτοί επέβαλαν την παράκαμψη των παραπάνω διατάξεων και των ασύμβατων με την εταιρία που λειτουργεί συνεπειών τους και οδήγησαν στην αποδοχή της «ανώμαλης» ή «εν τοις πράγμασι» (de facto) ομόρρυθμη εταιρία (Περάκης, 2011).

Η εταιρία αυτή είναι κατά το πρακτικό αποτέλεσμα ισχυρή τόσο μεταξύ των εταίρων (εσωτερικές σχέσεις) όσο και για τους τρίτους (εξωτερικές σχέσεις) και είναι εφοδιασμένη με νομική προσωπικότητα, σύμφωνα με την νεότερη και ήδη απολύτως κρατούσα γνώμη. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η παράλειψη της δημοσίευσης ή της διόρθωσης των παρατυπιών μένει τελικά χωρίς οποιοσδήποτε νομικές συνέπειες. Οι συνέπειες αυτές όμως είναι περιορισμένες. Έτσι, στις εσωτερικές σχέσεις παρέχεται σε κάθε εταίρο το δικαίωμα να καταγγείλει την εταιρία (άρθρα 766, 767 ΑΚ), ενώ στις εξωτερικές σχέσεις η εταιρία και οι εταίροι δεν μπορούν να αντιτάξουν απέναντι στους τρίτους όρους του μη δημοσιευμένου καταστατικού, οι οποίοι παρεκκλίνουν από τις ρυθμίσεις του νόμου (π.χ. τον όρο ότι η εταιρία εκπροσωπείται μόνον από τον Α εταίρο, επειδή

το άρθρο 748 § 1 ΑΚ προβλέπει την εκπροσώπηση απ' όλους τους εταίρους) (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

Η ανώμαλη αυτή κατάσταση μπορεί να αρθεί (θεραπευθεί) με τη δημοσίευση ολόκληρου του καταστατικού ή των όρων εκείνων που έχουν παραλειφθεί ή με την έναρξη εκ νέου της διαδικασίας σύστασης της ομόρρυθμης εταιρίας και φυσικά την υποβολή μη ελαττωματικών εγγράφων και δικαιολογητικών (Περάκης, 2011).

Σήμερα πάντως, μετά τη θέση σε λειτουργία του Γ.Ε.ΜΗ, δύσκολα, θα μπορεί να προκύψει στην πράξη ελαττωματική λόγω μη δημοσίευσεως ομόρρυθμη εταιρία, κυρίως επειδή αυτή δεν θα είναι δυνατόν να εφοδιαστεί, εκτός διαδικασίας Γ.Ε.ΜΗ, με ΑΦΜ, φορολογική ενημερότητα κλπ., συνεπώς δεν θα μπορεί να αρχίσει η λειτουργία της εταιρίας, που είναι αναγκαία προϋπόθεση για την εμφάνιση της «εν τοις πράγμασι» (de facto) εταιρίας. Ο σχετικός θεσμός όμως θα παραμένει σε ισχύ και με πρακτική σημασία, βοηθώντας κυρίως τη νομολογία να χαρακτηρίζει ως αδημοσίευτες ομόρρυθμες εταιρίες τις αλλοδαπές ανώνυμες εταιρίες (κυρίως οι ναυτικές), που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας (Παπαδρόσου – Αρχανιωτάκη, 2012).

4.3. Μεταβολές της ομόρρυθμης εταιρίας

Κατά την ίδρυση της ομόρρυθμης εταιρίας, όπως και κάθε εταιρίας άλλωστε, οι ιδρυτές αποτυπώνουν στο καταστατικό τις επιχειρηματικές τους επιδιώξεις, με βάση τις συνθήκες και τις εκτιμήσεις που έχουν διαμορφωθεί και ισχύουν κατά τη χρονική εκείνη στιγμή. Οι συνθήκες όμως αυτές ενδέχεται να μεταβληθούν κατά τη διάρκεια της εταιρίας, οπότε παρίσταται ανάγκη μεταβολών ή τροποποιήσεων του εταιρικού οργανισμού. Οι μεταβολές αυτές αφορούν είτε το περιεχόμενο του καταστατικού είτε τη σύνθεση της εταιρίας (Σινανιώτη - Μαρούδη, 2010).

4.3.1. Τροποποίηση του καταστατικού

Αλλαγή στο περιεχόμενο του καταστατικού επιφέρει η επέλευση γεγονότων που αντιβαίνουν είτε σε διάταξη του νόμου είτε σε δημοσιευμένο όρο του καταστατικού, π.χ. έξοδος εταίρου που κηρύχτηκε σε πτώχευση (775 Α.Κ.), συνέχιση της εταιρίας μεταξύ των κληρονόμων θανόντος εταίρου και των υπολοίπων συνεταίρων, εφόσον υπάρχει επιτρεπτική ρήτρα στο καταστατικό (773 εδ. β' ΑΚ). Στις περιπτώσεις αυτές δεν είναι αναγκαίο να συνταχθεί νέο καταστατικό και να δημοσιευθεί, διότι τα γεγονότα που επέφεραν την μεταβολή είτε αντιβαίνουν στο νόμο είτε έχουν ήδη δημοσιευθεί και έχουν γίνει γνωστά στους τρίτους (συναλλασσομένους). Σκόπιμη όμως κρίνεται η σύνταξη σχετικού εγγράφου από το διαχειριστή και η δημοσίευσή του στο Γ.Ε.ΜΗ (Παναγιώτου Π. Κ., 2011).

Το περιεχόμενο του καταστατικού μπορεί να αλλάξει και με τη βούληση (συμφωνία) των εταίρων. Θα πρέπει τότε να συνταχθεί σχετικό έγγραφο όπως ορίζει το άρθρο 164 ΑΚ, διότι μεταβάλλεται όρος του καταστατικού που έχει υποβληθεί στον συστατικό έγγραφο τύπο. Εάν όμως η συμφωνία των εταίρων αναφέρεται στις εσωτερικές σχέσεις τους -π.χ. όρος που καθορίζει την αμοιβή του διαχειριστή ή αλλάζει το ποσοστό συμμετοχής των εταίρων στις ζημίες της εταιρίας- δεν είναι αναγκαίο να δημοσιευθεί, επειδή είναι αδιάφορη για την εξασφάλιση των τρίτων στην οποία αποσκοπεί η τήρηση της δημοσιότητας (Παναγιώτου Π. Κ., 2011).

Συμπεράσματα – Επίλογος

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την συγγραφή της παρούσας εργασίας συνοψίζονται στα παρακάτω:

- Οι ενώσεις προσώπων που συνιστούν εταιρίες διακρίνονται σε δύο καταρχήν μεγάλες κατηγορίες και δη τις εταιρίες με την ευρεία έννοια του όρου και τις εταιρίες με τη στενή έννοια του όρου.
- Οι εμπορικές εταιρίες διακρίνονται σε προσωπικές και σε κεφαλαιουχικές.
- Η γραφειοκρατική οργάνωση αποτελεί το πιο συνηθισμένο μέσο στον ιδιωτικό αλλά και στον κρατικό οικονομικό χώρο το οποίο προσπαθεί, βασισμένο στο ορθολογικό κριτήριο οργάνωσης της κοινωνίας να συνδυάσει τους επιδιωκόμενους στόχους με τους προσήκοντες τρόπους επίτευξης των στόχων αυτών.
- Η γραφειοκρατική οργάνωση χαρακτηρίζεται από απρόσωπο διακανονισμό των σχέσεων της ιεραρχίας και η δομή της είναι ιεραρχική και άκαμπτη.
- Η ομόρρυθμη εταιρία αποτελεί έναν από τους εταιρικούς τύπους (εταιρικές μορφές) του εμπορικού μας δικαίου. Ορίζεται ως η εμπορική προσωπική εταιρία με νομική προσωπικότητα, στην οποία όλοι οι εταίροι ευθύνονται για τις εταιρικές υποχρεώσεις προσωπικά (ευθέως), απεριόριστα και εις ολόκληρον.
- Η ομόρρυθμη εταιρία (όπως και η ετερόρρυθμη, απλή και κατά μετοχές) αποκτά την εμπορική της ιδιότητα με βάση το ουσιαστικό κριτήριο (ή σύστημα).
- Ένα άλλο εννοιολογικό στοιχείο που χαρακτηρίζει, κατά τρόπο αποφασιστικό, την ομόρρυθμη εταιρία είναι η νομική προσωπικότητα, με την οποία είναι προικισμένη.
- Συνέπεια της νομικής προσωπικότητας της ομόρρυθμης εταιρίας είναι ότι η περιουσία της επιτελεί, αναμφίβολα, εγγυητική λειτουργία απέναντι

στους εταιρικούς δανειστές, με την έννοια ότι είναι υπέγγυα σ' αυτούς για τις εταιρικές υποχρεώσεις.

- Ο ομόρρυθμος εταίρος ευθύνεται με ολόκληρη την ατομική του περιουσία για όλες τις εταιρικές υποχρεώσεις.
- Η ευθύνη του ομόρρυθμου εταίρου διατηρείται και μετά τη λύση της εταιρίας ή τη, με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, έξοδο του από την εταιρία και τη συνακόλουθη απώλεια της εταιρικής του ιδιότητας.
- Για την ίδρυση ομόρρυθμης εταιρίας απαιτείται κατάρτιση συμβάσεως, η οποία, καθώς με τις διατάξεις της συγκροτείται και δομείται η οργάνωση της ιδρυόμενης εταιρίας ως νομικού προσώπου και καθορίζεται το πλαίσιο της λειτουργίας της, καλείται καταστατικό.
- Το καταστατικό, ως (εταιρική) σύμβαση, θα πρέπει να καταρτιστεί μεταξύ δύο τουλάχιστον προσώπων, φυσικών ή νομικών. Τα πρόσωπα αυτά θα γίνουν έμποροι από τη στιγμή που θα εισέλθουν νομότυπα στην ομόρρυθμη εταιρία, εφόσον αυτή ασκήσει εμπορικές πράξεις. Γι' αυτό θα πρέπει να έχουν εμπορική ικανότητα, δυνατότητα δηλαδή να αποκτήσουν οι ίδιοι την εμπορική ιδιότητα.
- Στην ομόρρυθμη εταιρία, αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στην ανώνυμη (άρθρο 2 κ.ν. 2190/20), στην εταιρία περιορισμένης ευθύνης (άρθρα 6 §§ 2 και 3 ν. 3190/1955) και τον αστικό συνεταιρισμό (άρθρο 1 § 4 ν. 1667/1986), το περιεχόμενο της εταιρικής σύμβασης δεν καθορίζεται περιοριστικά από το νόμο.
- Η επωνυμία της ομόρρυθμης εταιρίας σχηματίζεται, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 21 ΕμπΝ, από τα ονόματα όλων των συνεταίρων.

Αναφορές – Πηγές

---

i. Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία

- Dunning J. H., (1993), “The Globalization of Business: The Challenge of the 1990s”, Routledge
- Αθανασίου Α. Ι., (2013), «Εμπορικό δίκαιο: Γενικό μέρος, βιομηχανική ιδιοκτησία, πνευματική ιδιοκτησία, αξιόγραφα», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Καραγιάννης Δ., Καραγιάννη Α. Δ., Καραγιάννης Δ. Ι., (2012), «Συστάσεις, μετατάξεις, μετατροπές, συγχωνεύσεις, απορροφήσεις, λύσεις και εκκαθαρίσεις επιχειρήσεων στην πράξη», Καραγιάννης Ι., Θεσσαλονίκη
- Καρκατσούλης Π. Γ., (2004), «Το κράτος σε μετάβαση : Από τη διοικητική μεταρρύθμιση και το νέο δημόσιο μανάτζμεντ στη διακυβέρνηση», Ι. Σιδέρης, Αθήνα
- Λεβαντής Ε. Φ., Γρηγοράκος , Θ. Γ., (1991), «Το δίκαιον των εμπορικών εταιριών», Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα
- Λιακόπουλος Α. Θ. , (1991), «Γενικό εμπορικό δίκαιο», Σάκκουλας, Αθήνα
- Μακρυδημήτρης, Α., (2006), «Κράτος των πολιτών: Προβλήματα μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού», Α. Α. Λιβάνη, Αθήνα
- Μουζέλης Ν. Π., (2009), «Οργάνωση και γραφειοκρατία : Ανάλυση των σύγχρονων θεωριών», Σάκκουλα , Αθήνα
- Παναγιώτου Π. Κ., (2011), «Η μεταβίβαση της επιχείρησης και η ευθύνη για τα χρέη της : Συμβολή στο δίκαιο των επιχειρήσεων», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Παπαγιάννης Ι. Μ., (1995), «Κώδικας εμπορικών εταιριών : προσωπικές εμπορικές εταιρίες, ανώνυμη εταιρία ...», Σάκκουλας, Αθήνα
- Παπαδρόσου - Αρχανιωτάκη Π., (2012), «Επιτομή δικαίου εμπορικών εταιριών», Σάκκουλα, Αθήνα

- Περάκης Ε. Ε., (2011), «Γενικό μέρος του εμπορικού δικαίου», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Ρόκας Ι. Κ., (2008), «Ελληνικό και κοινοτικό δίκαιο των εμπορικών εταιριών: Μια εισαγωγή», Μπένου Γ., Αθήνα
- Σεραφετινίδου, Μ., (2003), «Το φαινόμενο της γραφειοκρατίας : Η θεωρητική συζήτηση», Gutenberg , Αθήνα
- Σινανιώτη - Μαρούδη Α., (2010), Εμπορικό δίκαιο: Εταιρίες» Σάκκουλας Αντ, Αθήνα
- Τσιβάκου Ι., (2013), «Το γραφειοκρατικό σκότος : Ο χρόνος του νόμου», Ι. Σιδέρης, Αθήνα

ii. Διαδικτυακές πηγές

- <http://administrativeburdens.gr>
- [http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton\(MPSA\)2.pdf](http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton(MPSA)2.pdf)
- [http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton\(MPSA\)2.pdf](http://web.mit.edu/caughey/www/Site/Research_files/CauCoField-BureauAuton(MPSA)2.pdf)
- <http://www.arisnotis.gr/2010-06-06-17-02-40/64-max-weber-26-%CE%93%CE%A1%CE%91%CE%A6%CE%95%CE%99%CE%9F%CE%9A%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%91.html>
- <http://www.balcannet.eu/materiale/research2.pdf>
- <http://www.europarl.europa.eu>

TECHNOLOGICAL EDUCATION
INSTITUTE OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ACCOUNTING
AND FINANCE

BUREAUCRACY THE TIME AND THE COST
OF ESTABLISHING A GENERAL PARTNER

ORIGINATOR: IMPREIKSI ELENI

STUDENT: KOINTOSSIS GRIGORIOS

REGISTRATION NUMBER: 13289

2013-2014

